

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

Úpadek podnikatele a možné způsoby řešení

Bc. Monika Krahulcová

© 2020 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Monika Prachařová

Veřejná správa a regionální rozvoj nav.- Hradec Králové

Název práce

Úpadek podnikatele a možné způsoby řešení

Název anglicky

Bankruptcy of an entrepreneur and methods of its solution

Cíle práce

Cílem práce bude zjistit příčiny úpadků fyzických a právnických podnikatelských subjektů v delší časové řadě, teoreticky možné a praxí využívané způsoby řešení úpadků. K nedostatkům, zjištěným v právní úpravě a praxi, navrhnout opatření k jejich eliminaci.

Metodika

- soustředění právních předpisů a odborné literatury ke zkoumanému problému
- konzultace s vedoucím diplomové práce
- prostudování právních předpisů a literatury a její zhodnocení
- získání a prostudování konkrétních materiálů
- vyhodnocení získaných dat
- sumarizace výsledků a jejich hodnocení

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

Insolvenční řízení, úpadek, konkurs, reorganizace, oddlužení, majetková podstata, pohledávka, insolvenční správce

Doporučené zdroje informací

HÁSOVÁ, Jiřina a kol., 2013. Insolvenční řízení. Vydání první. Praha: C.H. Beck, 280 s. ISBN 978-7400-459-9.

HÁSOVÁ, Jiřina a kol., 2018. Insolvenční zákon. Komentář. 3. Vydání. Praha: C.H. Beck. 1786 s. ISBN 978-80-7400-691-3.

KOZÁK, Jan a kol., 2016. Insolvenční zákon a předpisy související, komentář 3. vydání, Praha: WoltersKluwer ČR, a.s. 1668 s. ISBN 978-80-7225-135-4.

LANDA, Martin, 2013. Ekonomika insolvenčního řízení. Vydání první. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 426 s. ISBN 97880741803156.

MARŠÍKOVÁ, Jolana, 2009. Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele, Praha: Linde Praha, a.s. 394 s. ISBN: 978-80-7201-780-5.

MARŠÍKOVÁ, Jolana, 2011. Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, ve znění zákonů č. 69/2011 Sb. a č. 73/2011 Sb. Praha: Leges. 793 s. Glosátor. ISBN 978-808-7212-752.

SMRČEK, Luboš a kol., 2016. Insolvenční řízení (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona), Praha: Profesional Publishing. 304 s. ISBN 978-80-7431-151-2.

Vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

WINTEROVÁ, Alena a kol., 2015. Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční. 1. vydání. Praha: Leges. 352 s. ISBN 978-80-7502-077-2.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

JUDr. Milan Uhlík, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 5. 3. 2019

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 5. 3. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 03. 09. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Úpadek podnikatele a možné způsoby řešení" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29.3.2020

Monika Krahulcová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu JUDr. Milanu Uhlíkovi, CSc. za odborné vedení a rady při zpracování diplomové práce.

Úpadek podnikatele a možné způsoby řešení

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá úpadkem podnikatelských subjektů a zkoumá příčiny vzniku úpadků podnikatelských subjektů a způsoby jejich řešení dle forem podnikání.

Práce vychází z platné právní úpravy jenž se dotýká úpadku podnikatelských fyzických a právnických osob a vymezuje základní pojmy insolvenčního řízení a jeho zásady. Rovněž práce podrobně popisuje způsoby řešení úpadku pomocí konkursu, reorganizace či oddlužení.

Ke zjištění příčin úpadků podnikatelských subjektů je proveden rozbor insolvenčních řízení dostupných v insolvenčním rejstříku a analýza statistických dat poskytnutých Českým statistickým úřadem a Ministerstvem spravedlnosti ČR.

Závěr práce vyhodnocuje poznatky z teoretické a praktické části a navrhuje opatření k předcházení úpadku podnikatelských subjektů a dále obsahuje návrhy na zefektivnění právní úpravy a praxe.

Klíčová slova: Insolvenční řízení, úpadek, konkurs, reorganizace, oddlužení, majetková podstata, pohledávka, insolvenční správce

Bankruptcy of an entrepreneur and methods of its solution

Abstract

This diploma thesis deals with the bankruptcy of business entities and examines the causes of the bankruptcy of business entities and ways of their solution according to the forms of business.

The thesis is based on valid legal regulation and legislation, which affects the bankruptcy of natural persons and legal entities and defines the basic concepts of insolvency proceedings and its principles. The thesis also describes in detail ways of solving bankruptcy of assets, reorganization or debt relief.

The causes of bankruptcies of business entities are ascertained by an analysis of insolvency proceedings available in the insolvency register and analysis of statistical data provided by the Czech Statistical Office and the Ministry of Justice of the Czech Republic.

The conclusion of the thesis evaluates the findings from the theoretical and practical part and suggests measures to prevent the bankruptcy of business entities and also contains proposals for legislation and practice.

Keywords: Insolvency proceedings, bankruptcy, bankruptcy, reorganization, debt relief, assets, claim, insolvency administrator

Obsah

1 Úvod	12
2 Cíl práce a metodika.....	14
2.1 Cíl práce	14
2.2 Metodika	14
3 Přehled platné právní úpravy	17
3.1 Nařízení Evropské parlamentu a Rady (EU) 2015/848	17
3.2 Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů	18
3.2.1 Likvidace	19
3.3 Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstev, ve znění pozdějších předpisů.....	20
3.3.1 Kapitalizace pohledávky	21
3.4 Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů	22
3.5 Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.....	24
3.5.1 Definice úpadku.....	25
3.5.2 Insolvenční rejstřík	27
3.5.3 Incidenční spor	27
3.5.4 Procesní subjekty insolvenčního řízení	28
3.5.5 Účastníci insolvenčního řízení	29
3.5.6 Zásady insolvenčního řízení	29
3.5.7 Moratorium.....	30
3.5.8 Přihlašování pohledávek.....	31
3.5.9 Majetková podstata.....	32
3.6 Způsoby řešení úpadku v rámci insolvenčního řízení	33
3.6.1 Konkurs	34
3.6.2 Reorganizace	38
3.6.3 Oddlužení	42
4 Praktická část - analýza zkoumané problematiky.....	47
4.1 Názor autorky diplomové práce na platnou právní úpravu	47
4.2 Vývoj počtu likvidací	48
4.3 Vývoj počtu insolvenčních návrhů	53
4.4 Příčiny úpadků dle forem podnikání.....	58
4.4.1 Příčiny úpadků obchodních společností	59
4.4.2 Příčiny úpadky fyzické osoby – podnikatele	62
4.5 Anketa	64
4.6 Opatření k předcházení vzniku úpadku	66

5 Shrnutí výsledků zkoumání a diskuze	68
5.1 Opatření k nedostatkům v právní úpravě a praxi	69
5.3 Diskuze	71
6 Závěr	74
7 Seznam použitých zdrojů	76
8 Přílohy.....	81

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Počet registrovaných subjektů podle vybraných forem podnikání (2010-2018)	49
Tabulka 2 - Přehled aktivní a neaktivní podnikatelských subjektů v ČR k 31.12.2018	51
Tabulka 3 - Přehled vniku a zániků fyzických a právnických podnikatelských subjektů	52
Tabulka 4 - Vývoj pravomocných rozhodnutí soudů souvisejících se zrušením a likvidací obchodních společností (v.o.s., k.s., a.s., s.r.o.) a družstva	52
Tabulka 5 - Vývoj podaných insolvenčních návrhů dle navrhovatele (2011-2018)	54
Tabulka 6 - Vývoj insolvenčních návrhů dle krajských soudů (2011-2018)	54
Tabulka 7 - Vývoj počtu neschválených insolvenčních návrhů (2011-2018)	55
Tabulka 8 - Počet úpadků podnikatelských subjektů a způsobů jeho řešení (2014-2018)	56
Tabulka 9 - Počet úpadků obchodních společností dle vybraných odvětví (2016-2018)	58

Seznam grafů

Graf 1 - Ekonomické subjekty podle převažující činnosti	50
Graf 2 - Podíl aktivních a neaktivních podnikatelských subjektů v ČR k 31.12.2018	51
Graf 3 - Vývoj počtu zamítnutých insolvenčních návrhů (2011-2018)	56

Seznam použitých zkratk

Č.j.	Číslo jednací
ČR	Česká republika
DPH	Daň z přidané hodnoty
EU	Evropská unie
IZ	Zákon č. 186/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
Kč	Koruna česká
KSBR	Krajský soud v Brně
KSCB	Krajský soud v Českých Budějovicích
KSHK	Krajský soud v Hradci Králové
KSOS	Krajský soud v Ostravě
KSPH	Krajský soud v Praze

KSPL	Krajský soud v Plzni
KSUL	Krajský soud v Ústí nad Labem
MSPH	Městský soud v Praze
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
Sp. zn.	Spisová značka
ZMPS	Zákon o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů
ZOK	Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstev (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů
ŽZ	Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů

1 Úvod

Jak již název napovídá, tato diplomová práce se zabývá úpadkem podnikatelských subjektů a způsoby jejich řešení. Přestože dle statistiky Ministerstva spravedlnosti ČR počet prohlášených úpadků jak fyzických, tak i právnických podnikatelských subjektů rok co rok klesá, zůstává i nadále „bankrot“ podnikatelských subjektů aktuálním problémem naší společnosti. Tuto problematiku především upravuje o zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), jenž nabyl účinnosti dne 1. ledna 2008, který dává šanci dlužníkům zbavit se svých dluhů či alespoň zmírnit jejich dopad pro ně samotné a jejich okolí za pomoci reorganizace, konkursu či oddlužení.

Jelikož je problematika insolvenčního zákona velmi široká a postup insolvenčního řízení záleží na individualitě dlužníka, není možné v této bakalářské práci pojmut a podrobně popsat veškeré jeho části a úskalí.

Podnikatelský subjekt se v úpadku neocitne ze dne na den, je tedy nutné sledovat výstražná znamení, která upozorňují na blížící se krizi. Proto praktická část diplomové práce zkoumá nejčastější příčiny úpadků podnikatelských subjektů dle forem podnikání, a to na základě statistik a výkaznictví vedených Ministerstvem spravedlnosti ČR. Rovněž jsou analyzovány příčiny úpadku podnikatelských subjektů na konkrétních insolvenčních řízeních. Bohužel i přes řadu zřejmých varovných signálů statutární orgány společnosti zjištěné problémy ignorují a svým jednáním ještě více prohlubují zadluženost firmy. Přitom povinnost podat insolvenční návrh má podnikatelský subjekt v případě, že není schopen splácet závazky po dobu minimálně třiceti dnů, a to nejméně dvěma věřitelům.

V případě, že se podnikatelský subjekt rozhodne provést opatření snižující zadluženost, ještě před povinností podat insolvenční návrh může tak učinit např. za pomoci likvidace či kapitalizace pohledávek. Tyto možnosti řešení předúpadkového stavu jsou rovněž v diplomové práci nastíněny.

Dále diplomová práce hodnotí dosavadní právní úpravu a praxi týkající se úpadku podnikatelských subjektů a poznatky získané z ankety, která je zaměřena na znalost občanů o úpadku podnikatelských subjektů a na jeho nejčastější příčiny vzniku. Ke zjištěným nedostatkům jsou navržena patřičná opatření za účelem jejich eliminace.

Závěrečná diskuze polemizuje nad dosaženými výsledky a poznatky jiných autorů vtahující se ke vzniku úpadku podnikatelských subjektů a k dopomoci jeho odvrácení.

2 Cíl práce a metodika

V následující kapitole je definován hlavní cíl diplomové práce a popsána metodika diplomové práce.

2.1 Cíl práce

Cílem práce bude zjistit příčiny úpadků fyzických a právnických podnikatelských subjektů v delší časové řadě, teoreticky možné a praxí využívané způsoby řešení úpadků. K nedostatkům, zjištěným v právní úpravě a praxi, navrhnout opatření k jejich eliminaci.

2.2 Metodika

Diplomová práce bude rozdělena na dvě části, a to na teoretickou a praktickou. V teoretické části práce bude použita metoda analýzy příslušných právních předpisů, judikatury s komentáři, jiné odborné literatury a dalších dostupných knižních i internetových zdrojů. Odborné články budou čerpány především z webové stránky www.e-pravo.cz a z konkursních novin. Mnoho informací lze také získat na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti ČR. Velkou oporou pro získávání konkrétních příkladů judikatury bude software CODEXIS, který uživateli umožňuje snadný přístup k právním předpisům, zákonům a informacím k určitému tématu ze všech oblastí práva. Jelikož znění právního předpisu není někdy zcela jednoznačné, bude dále použita metoda výkladu práva, která má pomoci obsahu a účelu zákona lépe porozumět.

V praktické části diplomové práce na základě výše uvedených analýz právních předpisů a ostatní literatury bude využita metoda deskripce, jakož i metoda případové studie, která zkoumá příčiny úpadků podnikatelských subjektů dle formy podnikání, na konkrétních insolvenčních řízeních. Informace o insolvenčních řízeních budou získány z dat veřejně dostupných v insolvenčního rejstříku. Zde budou nejprve v sekci „stav řízení“ vyhledána povolená oddlužení, reorganizace a prohlášené konkursy za určité časové období. Výběr úpadku konkrétní právnické podnikatelské osoby byl poměrně jednodušší než výběr fyzické podnikatelské osoby, jelikož insolvenční rejstřík nerozeznává u fyzických osob, zda se jedná o podnikatele či nikoliv. Tudíž za účelem zjištění příčin úpadku u fyzických osob podnikatelů, bude nutné, prostudovat jednotlivé insolvenční návrhy dlužníků.

Činnost s insolvenčním rejstříkem bude pro tuto diplomovou práci klíčová, zde bude využit oddíl A, který obsahuje údaje o stavu řízení od podání insolvenčního návrhu po usnesení o prohlášení úpadku, oddíl B, jenž obsahuje jednotlivé kroky insolvenčních správců a soudů od prohlášení úpadku až po jeho ukončení, oddíl C obsahuje incidenční spory, oddíl D obsahuje ostatní dokumenty a z oddílu P se dají zjistit jednotliví věřitelé a výše jejich pohledávek přihlášených do insolvenčního řízení. Pro stanovení příčin úpadků podnikatelských subjektů bude převážně využit s oddíl A a B, kdy potřebné informace budou čerpány z insolvenčních návrhů podaných jak dlužníkem, tak i věřitelem, a ze zpráv insolvenčních správců o hospodářské situaci dlužníka předcházejících přezkumná jednání.

Ke sběru dat o vývoji úpadků za delší časové období budou dále využity statistiky poskytnuté Českým statistickým úřadem ČR o počtu zaregistrovaných podnikatelských subjektů dle forem podnikání, o jejich vzniku a zániku.

Ke zjištění příčin úpadků fyzických a právnických podnikatelských subjektů v delší časové řadě rovněž přispívají statistické informace o počtu soudem nařízených likvidací sestavené Ministerstva spravedlnosti ČR a zveřejněné v aplikaci infoData, jež jsou přístupná na internetových stránkách pod odkazem <http://cslav.justice.cz/InfoData/uvod.html>, a to konkrétně v sekci přehledy statistických listů, kód S-SL-C – Statistický list pro civilní agendu, v přehledu o pravomocných rozhodnutích soudů v občanskoprávních věcech podle druhů sporů – počet věcí.

Ze statistik a výkaznictví Ministerstva spravedlnosti v ČR o průběhu insolvenčních řízeních budou dále analyzovány počty, podaných insolvenčních návrhů dle navrhovatele a důvody, které vedly k jejich zamítnutí.

Jelikož Ministerstvo spravedlnosti ČR ve svém výkaznictví nerozlišuje, zda se jedná v případě fyzické osoby o podnikatele či nikoliv, k získání dat ohledně vývoje úpadků podnikatelských subjektů a způsobů jeho řešení budou rovněž využity články společnosti CRIF – Czech CreditBureau, a.s., která čerpá potřebné informace o podnikatelských subjektech ze sbírky listin obchodního rejstříku, živnostenského rejstříku, insolvenčního rejstříku, centrálního registru dlužníků a registru ekonomických subjektů.

Poslední část zkoumané problematiky bude tvořit kvalitativní výzkum, provedený za pomoci ankety. Anketa se bude zaměřovat na znalost občanů o úpadku podnikatelských subjektů a na jeho nejčastější příčiny vzniku. Respondenti budou osloveni pomocí sociálních sítí, prostředků elektronické komunikace a internetového portálu www.survio.cz. Po získání dostatečné množství respondentů, budou jejich odpovědi zpracovány a interpretovány.

V závěru práce bude použita metoda syntézy k vyhodnocení jednotlivých zjištění a k případným nedostatkům budou navrženy opatření k jejich eliminaci.

3 Přehled platné právní úpravy

Problematika úpadkového práva podnikatelů je kromě IZ také zakotvena v jiných právních předpisech, ze kterých je třeba při řešení úpadků fyzických a právnických podnikatelských subjektů vycházet, a to například z občanského zákoníku, občanského soudního řádu či zákona o živnostenském podnikání. Tato kapitola je především zaměřena na ty části předpisů, které s úpadkem podnikatelských subjektů nejvíce souvisejí. Dle autorky diplomové práce s úpadkem fyzických a právnických podnikatelských osob jsou spojeny i další právní normy, které jsou vzhledem k omezenému rozsahu práce uvedeny v příloze č. 1.

3.1 Nařízení Evropské parlamentu a Rady (EU) 2015/848

Jestliže hlavní zájmy dlužníka jsou soustředěny v některé členské zemi EU a současně alespoň jeden z věřitelů, či část majetkové podstaty dlužníka se nachází v jiném členském státě EU, řídí se insolvenční řízení právním předpisem EU, tedy nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848.¹

Výše uvedené nařízení, jenž nabylo účinnosti 26. 6. 2017 a nahradilo předchozí nařízení Evropské parlamentu a Rady (EU) 1346/2000, o úpadkovém řízení, má aplikační přednost před národními předpisy a je závazné v celém svém rozsahu pro všechny země EU, vyjma Dánska, aniž by vyžadovalo formální promítnutí do vnitrostátního právního předpisu.² Evropské insolvenční právo stojí na základech teritoriality, jednoty, plurality a univerzality. Tyto zásady jsou vzájemně kombinovány tak, aby insolvenční řízení spadající pod mezinárodní příslušnost více států bylo co nejúčinnější a nejefektivnější a zároveň podpořilo evropské podnikatele v mezinárodním obchodu a zabránilo potencionálním dlužníkům k převodu majetku či soudních řízení mezi členskými státy EU za účelem získání výhod na úkor věřitelů.³

¹ § 429 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

² SMRČEK, Luboš, PLAČEK, Jan, SCHÖNFELD, Jaroslav. *Insolvenční řízení (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona)*. 2016, str. 59.

³ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo: komentář*. 2007, str. 6 a 7.

Nařízení se především zabývá problematikou mezinárodní příslušnosti, ta je stanovena podle místa, ze kterého dlužník své zájmy pravidelně spravuje a které je zjistitelné třetími osobami. V případě právnické osoby, společnosti a osoby samostatně výdělečně činné se jedná o jejich sídlo.⁴

Dále nařízení upravuje pracovně právní smlouvy, věcná práva třetích osob, pravomoci insolvenčních správců, propojení a vytvoření insolvenčních rejstříků, práva a povinnosti zahraničních věřitelů. Zahraniční věřitelé jsou na rozdíl od domácích věřitelů příslušným soudem nebo insolvenčním správcem vyrozumíváni o zahájení insolvenčního řízení a možnosti přihlašování pohledávek.

3.2 Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

NOZ definuje podnikatele v § 420 jako osobu vykonávající samostatnou soustavou činnost na vlastní zodpovědnost za účelem dosažení zisku. Jedná se tedy o osoby zapsané v živnostenském a obchodním rejstříku či osoby uzavírající smlouvy související s jejich vlastní obchodní činností. Samostatnost spočívá v tom, že podnikatel není povinen se řídit pokyny dalších osob, a tudíž o svém podnikání rozhoduje sám, avšak také sám nese zodpovědnost za závazky vzniklé podnikatelskou činností. V případě neplnění těchto závazků hrozí prohlášení úpadku na podnikatele.

Fyzická osoba zpravidla podniká pod svým jménem a příjmením, taktéž může být v obchodním rejstříku zapsaná pod pseudonymem. Obchodní firma je název právnické osoby zapsaný v obchodním rejstříku, která nesmí být zaměnitelná s názvem jiné právnické osoby. Zápisem do obchodního rejstříku vznikne podnikateli, pro kterého je firma zapsaná, vlastnické právo. Podnikatel může mít vlastnické právo pouze k jedné obchodní firmě.⁵

⁴ čl. 6. nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848, o insolvenčním řízení, ze dne 20.5.2015. Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32015R0848>

⁵ ŠVESTKA, Jiří a kol., *Občanský zákoník*. 2014, str. 957.

3.2.1 Likvidace

Jestliže je obchodní společnost zrušena a její aktiva převyšují pasiva, vstupuje zrušená společnost do likvidace. Likvidaci rozlišujeme na dobrovolnou, na základě rozhodnutí společníků, nebo nedobrovolnou, nařízenou soudem. Soud nařídí likvidaci společnosti, jestliže:

- „a) vyvíjí nezákonnou činnost v takové míře, že to závažným způsobem narušuje veřejný pořádek,*
- b) již nadále nesplňuje předpoklady vyžadované pro vznik právnické osoby zákonem,*
- c) nemá déle než dva roky statutární orgán schopný usnášet se, nebo*
- d) tak stanoví zákon.“⁶*

Lze-li některý z výše uvedených důvodů odstranit, soud vyměří společnosti k tomu přiměřenou lhůtu. V obou případech je společnosti přidělen likvidátor, na něhož přechází oprávnění jednatele. Rovněž je povinen svou činnost vykonávat s péčí řádného hospodáře. Úkolem likvidátora je vypořádat majetkové vztahy a dluhy věřitelů a případný likvidační zůstatek přerozdělit mezi společníky.⁷ Věřitelé mohou své pohledávky přihlásit ve lhůtě tří měsíců od zveřejnění druhého oznámení o vstupu společnosti do likvidace. Věřitelé jsou uspokojeni v poměru dle výše jejich pohledávky, v neuspokojené výši pohledávky zanikají. Pohledávky zanikají i případě odmítnutí věřitele převzít likvidační podstatu.⁸ Likvidace může být ukončena po vyplacení likvidačního zůstatku společníkům dle společenské smlouvy zrušené společnosti a pokud společenská smlouva taková pravidla neobsahuje, postupuje se dle § 37 a § 38 ZOK. Následovně likvidátor podá žádost o výmaz společnosti z obchodního rejstříku. Zjistí-li likvidátor během své činnosti, že se právnická osoba nachází v úpadku, je povinen podat bez zbytečného odkladu insolvenční návrh.

⁶ § 172 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁷ JOSKOVÁ, Lucie. *Nová společnost s ručením omezeným*. 2014, str. 209.

⁸ § 203 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

3.3 Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstev, ve znění pozdějších předpisů

ZOK, upravuje zejména podmínky vzniku a zániku odpovědnosti členů orgánů obchodních společností a povinných vkladů společníků do obchodních korporací (společností). Tento zákon „*definuje společnost jako právnickou osobu založenou za účelem podnikání. Jejimi zakladateli mohou být fyzické i právnické osoby*“⁹

Podle ustanovení § 1 ZOK obchodní korporace dělíme na obchodní společnosti a družstva. Mezi obchodní společnosti řadíme veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti, tj. osobní společnosti, a společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti, tj. kapitálové společnosti, dále evropské společnosti a evropská zájmová sdružení.¹⁰

Za základní rozdíl je považován rozsah ručení společníků za dluhy společnosti a účast na řízení společnosti. V případě veřejné obchodní společnosti společníci ručí za dluhy společnosti společně a nerozdílně a na řízení korporace se podílí sami. U komanditní společnosti ručí alespoň jeden společník omezeně, tzv. komanditista, a alespoň jeden neomezeně, tzv. komplementář, který se z uvedeného důvodu podílí na řízení společnosti. Společníci společnosti s ručením omezeným i akciové společnosti mají právo podílet se na řízení společnosti prostřednictvím valné hromady případně prostřednictvím jediného společníka při výkonu bez valné hromady. Tyto společnosti odpovídají za porušení svých závazků věřitelům celým svým majetkem s tím rozdílem, že u společnosti s ručením omezeným společníci ručí společně a nerozdílně pouze do výše svých nesplacených vkladů, kdežto u akciové společnosti společníci neručí vůbec.

ZOK ukládá povinnost členům statutárního orgánu vykonávat svou funkci s péčí řádného hospodáře. „*Pojem péče řádného hospodáře lze přitom chápat tak, že řádný hospodář činí právní úkony týkající se obchodní společnosti odpovědně a svědomitě a stejným způsobem rovněž pečuje o její majetek, jako kdyby šlo o jeho vlastní majetek.*“¹¹ Dále se očekává, že řádný hospodář jedná informativně, tedy že zná informace o ekonomickém stavu spravované obchodní společnosti a dokáže zhodnotit, zda společnosti hrozí úpadek

⁹ MULAČOVÁ, Věra, MULAČ, Petr. *Obchodní podnikání ve 21. století*. 2013, str. 21.

¹⁰ § 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstev.

¹¹ Rozhodnutí nejvyššího soudu ČR ze dne 27.3.2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007.

či se v úpadku nenachází.¹² V tomto případě je nezbytné, aby dle § 98 IZ statutární orgán neprodleně podal insolvenční návrh.

Důsledkem nepodání insolvenčního návrhu může mít za následek tzv. clawback. V praxi se jedná o vydání prospěchu získaného ze smlouvy o výkonu funkce, případně jiného prospěchu členů společnosti zpětně za období dvou let od právní moci od usnesení o úpadku společnosti k rukám insolvenčního správce, jestliže tak o tom insolvenční správce tom rozhodne.¹³

Další postihem za nepodání insolvenčního návrhu je ručení členů i bývalých členů statutárního orgánu za plnění povinností obchodní korporace. To se ale nevztahuje na členy, kteří byli do své funkce ustanoveni za účelem odvrácení hrozícího úpadku a svou funkci vykonávali s péčí řádného hospodáře.

3.3.1 Kapitalizace pohledávky

V případě hrozícího úpadku lze u akciové společnosti a společnosti s ručeným omezeným zadluženost snížit pomocí kapitalizace pohledávky. V tomto případě zanikne dluh věřitele vůči společnosti výměnou za poskytnutí účasti ve společnosti a zároveň se tím zvýší i základní kapitál společnosti.¹⁴ Účinek kapitalizace pohledávky je tedy roven výsledku jakéhokoliv jiného zvýšení základního kapitálu novými vklady. Jen věřitel namísto pohledávky za společností bude evidovat obchodní podíl v této společnosti. Započtení kapitalizované pohledávky lze uskutečnit pouze na základě písemné smlouvy, jejíž návrh schvaluje valná hromada.¹⁵

¹² VRBA, Milan, ŘEHÁČEK, Oldřich. *Nová úprava obchodních korporací a některé její souvislosti s insolvenčním právem*. 2012, str. 362.

¹³ LESÁK, Jan a kol., *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2014, str. 552.

¹⁴ Lesák, J. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2014, str. 228.

¹⁵ § 21 odst. 3 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstev.

Hlavním motivem pro kapitalizaci pohledávky věřitele je hrozící úpadek dlužnické společnosti a z něho plynoucí pochybnost o uspokojení předmětné pohledávky. Rozhodnutí věřitele bude záležet na vyhodnocení situace, co je pro něho za daných podmínek nejvýhodnější, tj. zda přijmout účast ve společnosti a s ní získat možnost podílet se na její podnikatelské aktivitě, oproti nejistotě, zda společnost svůj dluh vůči němu splatí.¹⁶

Pro obchodní společnost výhoda spočívá v tom, že dochází ke změně struktury financování její činnosti, a to tak, že se snižují cizí pasiva a zvyšuje se vlastní kapitál. V případě hrozícího úpadku by kapitalizace pohledávek měla přispět k jeho odvrácení a umožnit tak společnosti pokračovat v její činnosti.¹⁷

3.4 Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů

ŽZ podnikání definuje pojem živnost jako samostatnou soustavnou činnost, provozovanou svým jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.¹⁸ Živnost může provozovat právnická osoba, která má sídlo na území ČR, a fyzická osoba s trvalým pobytem na území ČR, která je bezúhonná a způsobilá k právním úkonům. Zvláštní podmínka k provozování živnosti je odborná nebo jiná způsobilost. Taktéž může živnost provozovat i zahraniční fyzická osoba za předpokladu, že má povolení k pobytu na území ČR nad 90 dnů nebo jí byla udělena mezinárodní ochrana.¹⁹

Živnosti rozlišujeme na ohlašovací a koncesované. Ohlašovací živnosti se dále dělí na řemeslné, vázané a volné. Živnostenské oprávnění zájemce získá na základě ohlášení u živnostenského úřadu. U koncesované živnosti se získá živnostenské oprávnění dnem nabytí právní moci rozhodnutí živnostenského úřadu o udělení koncese.

¹⁶ ŠIMKOVÁ, Radka; Veselý, Jan. *Nová forma řešení platební neschopnosti*. 1998, str. 13.

¹⁷ ŠIMKOVÁ, Radka; Veselý, Jan. *Nová forma řešení platební neschopnosti*. 1998, str. 12.

¹⁸ § 2 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání.

¹⁹ § 5 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání.

ŽZ dále v § 8 upravuje problematiku vztahu podnikání a insolvence takto:

„(1) Živnost nemůže provozovat fyzická nebo právnická osoba, na jejíž majetek byl prohlášen konkurs, ode dne

a) prodeje závodu jedinou smlouvou v rámci zpeněžení majetkové podstaty,

b) nabytí právní moci rozhodnutí, kterým soud ukončil provozování závodu nebo ode dne určeného v tomto rozhodnutí jako den ukončení provozování závodu.

(2) Živnost nemůže provozovat fyzická nebo právnická osoba, a to po dobu 3 let od právní moci rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu proto, že majetek dlužníka nebude postačovat k úhradě nákladů insolvenčního řízení, nebo od právní moci rozhodnutí o zastavení insolvenčního řízení z důvodu, že pro uspokojení věřitelů je majetek dlužníka zcela nepostačující. Živnost dále nemůže provozovat fyzická nebo právnická osoba, a to po dobu 3 let od právní moci rozhodnutí o zrušení konkursu proto, že majetek dlužníka je zcela nepostačující pro uspokojení věřitelů. Byl-li konkurs zrušen z jiného důvodu, překážka provozování živnosti uvedená v odstavci 1 odpadá právní mocí rozhodnutí o zrušení konkursu. Živnostenský úřad může prominout překážku uvedenou ve větě první nebo druhé, jestliže dlužník prokáže, že u něho jsou splněny předpoklady pro řádné plnění povinností při podnikání a pro řádné plnění finančních závazků.

(3) Jestliže soud v insolvenčním řízení nařídil předběžné opatření, jímž fyzickou nebo právnickou osobu, jejíž úpadek nebo hrozící úpadek se v tomto řízení řeší, omezil v nakládání s majetkovou podstatou, může taková osoba učinit úkony související se vznikem, změnou nebo zrušením živnostenského oprávnění, oznámit přerušeni provozování živnosti nebo pokračování v provozování živnosti před uplynutím doby, na kterou bylo provozování živnosti přerušeno, jen s písemným souhlasem předběžného insolvenčního správce.

(4) V průběhu insolvenčního řízení může fyzická nebo právnická osoba, na jejíž majetek byl prohlášen konkurs, činit úkony související se vznikem, změnou nebo zrušením živnostenského oprávnění, oznámit přerušeni provozování živnosti nebo pokračování v provozování živnosti před uplynutím doby, na kterou bylo provozování živnosti přerušeno, jen s písemným souhlasem insolvenčního správce.²⁰

²⁰ § 8 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání.

ŽZ v § 2 uvádí výčet fyzických osob, které podnikají na základě jiného, než živnostenského zákona jedná, se o tzv. svobodné povolání. Svobodné povolání provozují např. advokáti, lékaři, exekutoři, auditoři a daňový poradci, jejichž činnost a postavení je upraveno specifickými zákony, a to např. zákonem č. 85/1996 Sb., zákon o advokacii, zákon č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech a exekuční činnosti atd. U většiny těchto osob je podmínkou pro výkon své činnosti povinné členství v profesních komorách. V oblasti zemědělství se také podniká podle zvláštního zákona, a to zákona č. 252/1997 Sb. o zemědělství.

3.5 Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů

Současnou právní úpravu úpadkového práva představuje IZ, jenž od 1. 1. 2008 nahradil zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnávání, ve znění pozdějších předpisů.

IZ prodělal řadu novelizací. Mezi nejzásadnější řadíme změnu hodnocení povahy dlužníkovy dluhu, a tak může být oddlužení povoleno i u fyzické osoby, která je podnikatelem, ale nesmí mít žádné dluhy z podnikání. S účinností novely IZ od 1.7.2017, *„Dluh z podnikání nebrání řešení dlužníkovy úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením, jestliže*

- a) s tím souhlasí věřitel, o jehož pohledávku jde; platí, že věřitel souhlasí, pokud nejpozději spolu s přihláškou své pohledávky výslovně nesdělí, že s řešením úpadku oddlužením nesouhlasí, a toto své stanovisko odůvodní, nebo*
- b) jde o pohledávku věřitele, která zůstala neuspokojena po skončení insolvenčního řízení, ve kterém insolvenční soud zrušil konkurs na majetek dlužníka podle § 308 odst. 1 písm. c) nebo d), anebo*
- c) jde o pohledávku zajištěného věřitele.“²¹*

²¹ JUDr. Jakub Celerýn, (21.1.2014). *K některým změnám v insolvenčním zákoně účinným od 1. ledna 2014* [online]. [cit. 3.9.2019]. Dostupné z WWW: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-nekterym-zmenam-v-insolvencnim-zakone-ucinnym-od-1-ledna-2014-93436.html>

Velká systémová, tzv. revizní novela insolvenčního zákona, provedená zákonem č. 294/2013 Sb., změnila podmínky pro povolení reorganizace, kdy došlo ke snížení požadovaného obratu a počtu zaměstnanců na polovinu a byl zaveden institut společného oddlužení manželů.²²

Další významná novela IZ provedená zákonem č. 31/2019 Sb., jejíž převážná část nabyla účinnosti dne 1. 6. 2019, odstranila doposud zákonem danou podmínku pro povolení oddlužení, tj. uspokojení alespoň 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů, a tím otevřela dveře z dluhové pasti většímu počtu lidí. Taktéž se jí podařilo sjednotit postup při postihování příjmu podnikajících osob v rámci oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, který byl doposud soudci vykládán různorodě.²³

3.5.1 Definice úpadku

IZ definuje úpadek z důvodu platební neschopnosti, úpadek pro předlužení a hrozící úpadek, tyto druhy úpadků se od sebe odlišují dle důvodu jejich vzniku. V úpadku mohou být právnické i fyzické osoby podnikající či nepodnikající, jestliže splňují souběžně tři podmínky stanovené § 3 odst. 1 IZ, a to:

- a) existenci nejméně dvou věřitelů,
- b) uvedené závazky věřitelů jsou po splatnosti více jak 30 dnů,
- c) neschopnost dlužníka plnit závazky. Je na věřiteli a insolvenčním soudu, aby na základě tvrzení a zjištěných důkazů prověřil, zda dlužník se skutečně nachází v platební neschopnosti, nebo zda se jedná jen o jeho neochotu závazky plnit. Nemůže být tedy prohlášen úpadek dlužníka, který, i přesto že má k dispozici dostatek peněz, neplní své splatné závazky.²⁴

Dlužní je v platební neschopnosti, jestliže:

- „a) zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo*
- b) je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo*

²² § 389 zákona č. 182 /2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

²³ Zákon č. 31/2019 ze dne 22.1.2019, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

²⁴ KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související: komentář*. 3. 2016, str. 11.

c) není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo

d) nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1 insolvenčního zákona, kterou mu uložil insolvenční soud.²⁵

Dále může nastat stav tzv. druhotné platební neschopnosti, kdy dlužník je ochoten splácet své dluhy, avšak jeho odběratelé například hradí vystavené faktury po splatnosti. V době krize to může být pro řadu menších firem a živnostníků existenční hrozba.²⁶

Existenci úpadku v důsledku platební neschopnosti podnikatele, který vede účetnictví, lze vyvrátit díky tzv. mezeře krytí. Mezera krytí představuje rozdíl mezi výší splatných peněžních závazků a výší upotřebitelných prostředků. Pokud je mezera krytí menší než jedna desetina dlužníkových splatných peněžitých závazků anebo, jestliže existuje předpoklad, že tato mezera krytí klesne pod stanovenou hranici jedné desetiny splatných peněžních závazků, má dlužník šanci vyřešit svou finanční situaci, aniž by na něj dopadly důsledky spojené s platební neschopností dle IZ.²⁷

O předlužení mluvíme tehdy, pokud právnická osoba či fyzická osoba podnikatel má dva a více věřitelů a současně výše jeho dluhů převyšuje hodnotu jeho majetek. „*Při stanovení hodnoty dlužníkovy majetku se přihlíží také k další správě jeho majetku, případně k dalšímu provozování jeho podniku, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat.*“²⁸

Hrozící úpadek je situace, kdy můžeme důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splácet podstatnou část svých závazků. V tomto případě ukládá § 98 IZ povinnost fyzické osobě – podnikateli nebo právnické osobě, jejímu zástupci či statutárnímu orgánu neprodleně od zjištění této situace podat insolvenční návrh.

²⁵ § 3 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

²⁶ BARTUŇKOVÁ, Anna. (20.7.2006). *Druhotná platební neschopnost* [online]. [cit. 3.9.2019]. Dostupné z WWW: <https://www.epravo.cz/top/clanky/druhotna-platebni-neschopnost-40689.html>

²⁷ KOŠTÁL, Filip, KOTOUS Jan. (18.8.2017). *Mezera krytí v novele insolvenčního zákona* [online]. [cit. 3.9.2019]. Dostupné z WWW: <https://www.epravo.cz/top/clanky/mezera-kryti-v-novele-insolvencniho-zakona-106233.html>

²⁸ § 3 odst. 4 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

V opačném případě odpovědná osoba ručí věřiteli za jeho případnou škodu, způsobenou porušením této povinnosti.

3.5.2 Insolvenční rejstřík

V insolvenčním rejstříku na adrese www.isir.justice.cz nalezneme veřejně dostupné informace o jednotlivých insolvenčních řízeních, které můžeme vyhledávat podle jména, příjmení, rodného nebo identifikačního čísla dlužníka či spisové značky přidělené příslušným insolvenčním soudem. Tento rejstřík je veden Ministerstvem spravedlnosti ČR a slouží zejména k evidenci soudních spisů, insolvenčních správců a dlužníků. Dále má funkci informační a doručovací ve vztahu k účastníkům řízení.

Dlužník bude vyškrtnut ze seznamu dlužníků po pěti letech od nabytí právní moci rozhodnutím, kterým bylo rozhodnuto o ukončení insolvenčního řízení.²⁹

3.5.3 Incidenční spor

V rámci insolvenčního řízení může oprávněná osoba podat žalobu především proti pravosti, výši či pořadí pohledávek, proti vyloučení věci z majetkové podstaty, vydání výtěžku zpeněžení, proti vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manželky.³⁰ Výše uvedené spory jsou vedeny stejným soudcem, který vede insolvenční řízení.³¹ Insolvenční správce má výhodu, že je osvobozen od placení soudních poplatků.³²

Incidenční spory mohou trvat i po ukončení insolvenčního řízení, pokud to má význam pro postavení účastníků řízení, např. spory o pravost, výši nebo pořadí pohledávek, spory o vypořádání společného jmění manželů, spory o náhradu škody na majetkové podstatě vzniklé porušením povinností insolvenčního správce.³³

²⁹ LANDA, Martin. *Ekonomika insolvenčního řízení*. 2009, str. 137 - 143.

³⁰ HOLÁ, Lenka. *Mediace a možnosti využití v praxi*. 2013, str. 239.

³¹ MARŠÍKOVÁ, J., *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, ve znění zákonů č. 69/2011 Sb. a č. 73/2011 Sb.* 2011, str. 44.

³² § 11 odst. 2 písm. n) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

³³ Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 6. 2007, Opjn 8/2006, uveřejněno pod číslem 74/2007. Dostupné z WWW: <http://kraken.slv.cz/Opjn8/2006>.

3.5.4 Procesní subjekty insolvenčního řízení

Mezi procesní subjekty řadíme jedince, kteří do průběhu insolvenčního řízení zasahují, a v rámci něj jim vznikají práva a povinnosti, jedná se tedy o dlužníka, insolvenční soud, věřitele uplatňující pohledávku za dlužníkem, insolvenčního správce, státní zastupitelství či likvidátora dlužníka.³⁴

Insolvenční soud dohlíží a řídí celý průběh insolvenčního řízení, vydává rozhodnutí dle fází insolvenčního řízení, např. rozhoduje o úpadku dlužníka, ustanovuje insolvenčního správce, vyžaduje od insolvenčního správce zprávy o průběhu insolvenčního řízení, rozhoduje v incidenčních sporech. Místně příslušný insolvenční soud je ten, v jehož obvodu je obecný soud dlužníka, ten se u fyzických a právnických podnikatelských subjektů určuje dle jejich místa či sídla podnikání.³⁵

Insolvenční správce je fyzická nebo právnická osoba, která má oprávnění k výkonu této činnosti. A je zapsaná seznamu insolvenčních správců vedeném Ministerstvem spravedlnosti ČR. Insolvenční správce je ustanoven do funkce rozhodnutím o úpadku dlužníka. Účelem činnosti insolvenčního správce je usilovat o co největší uspokojení všech přihlášených pohledávek věřitelů, v opačném případě může být insolvenčním soudem odvolán. Insolvenční správce může své ustanovení do funkce odmítnout, ale jen ze závažných důvodů, např. při hrozbě podjatosti.³⁶ Insolvenční správce pobírá za výkon své činnosti v řízení odměnu, jejíž výše je závislá na způsobu řešení úpadku a stanovena dle vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

³⁴ § 9 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

³⁵ MARŠÍKOVÁ, Lojana. (20.1.2018). *Pravomoc soudu, jeho věcná a místní příslušnost* [online]. [cit. 4.9.2019]. Dostupné z WWW: https://www.insolvenčni-zakon-komentar.cz/onb/33/pravomoc-soudu-jeho-vecna-a-mistni-prislusnost-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFĚtumJxPSCGkvE_UqUVUmyfq9uCW/

³⁶ LOJDA, Jiří. (30.7.2014). *Insolvenční řízení pro každého: Kdo je insolvenční správce* [online]. [cit. 4.9.2019]. Dostupné z WWW: <https://www.penize.cz/dluhy/288960-insolvence-pro-kazdeho-kdo-je-insolvenčni-spravce>

Dále do insolvenčního řízení může vstoupit i státní zastupitelství, které je pak oprávněno podat proti rozhodnutí insolvenčního soudu opravný prostředek, je-li proti takovému rozhodnutí insolvenčního soudu přípustný opravný prostředek.³⁷

Jmenovaný nebo soudně ustanovený likvidátor dlužníka vykonává svou funkci v rozsahu, v jakém nebyla přenesena na insolvenčního správce. V případě právnické osoby v likvidaci, likvidátor především plní povinnosti související se zápisem změn do obchodního rejstříku dlužníka.

3.5.5 Účastníci insolvenčního řízení

„Účastníky řízení jsou osoby, o jejichž právech a povinnostech, nebo jejichž právním postavení má být v řízení rozhodováno. Účastníci řízení mají prostřednictvím realizace procesních práv a povinností výrazný vliv na celý průběh insolvenčního řízení“³⁸

Dlužníkem může být právnická osoba a fyzická osoba podnikající či nepodnikající s výjimkou subjektů uvedených § 6 IZ.

Věřitel je právnická či fyzická osoba, která se v rámci insolvenčního řízení domáhá práva na úhradu své pohledávky za dlužníkem prostřednictvím přihlášky pohledávky, procesem přihlašování pohledávek do insolvenčního řízení se více zabývá kapitola 3.5.8. diplomové práce.

3.5.6 Zásady insolvenčního řízení

Insolvenční řízení spočívá zejména na těchto zásadách:

- „a) insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitel,*
- b) věřitelé, kteří mají podle tohoto zákona zásadně stejné nebo obdobné postavení, mají v insolvenčním řízení rovné možnosti,*

³⁷ § 69 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

³⁸ KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související: komentář*. 3. vydání. 2016, str. 52.

c) nestanoví-li tento zákon jinak, nelze práva věřitele nabytá v dobré víře před zahájením insolvenčního řízení omezit rozhodnutím insolvenčního soudu ani postupem insolvenčního správce,

d) věřitelé jsou povinni zdržet se jednání, směřujícího k uspokojení jejich pohledávek mimo insolvenční řízení, ledaže to dovoluje zákon.“³⁹

Výše uvedené zásady mají pomoci vysvětlit cíl a smysl IZ, v případě že nebude jeho výklad jednoznačný.

3.5.7 Moratorium

Dlužník, který je podnikatelem a není zároveň právnickou osobou v likvidaci, může do 7 dnů od podání insolvenčního návrhu nebo do 15 dnů od doručení věřitelského insolvenčního návrhu požádat insolvenční soud o tzv. ochranu před věřiteli.⁴⁰ V tomto případě má insolvenční soud možnost vyhlásit moratorium až na 3 měsíce, v případech uvedených § 119 odst. 1 IZ, lze tuto dobu prodloužit o dalších 30 dní.

Po dobu trvání moratoria nemůže být na potenciálního dlužníka prohlášen úpadek, avšak platí stejné účinky jako při zahájení insolvenčního řízení. Moratorium má smysl v případě, že se dlužník sice dostal do platební neschopnosti, ale je schopen prokázat, že po uplynutí doby, na kterou je vyhlášeno, bude opět schopen plnit své závazky.

„Moratorium zaniká uplynutím doby, na kterou bylo zřízeno. Před uplynutím této doby zaniká rozhodnutím insolvenčního soudu, a to na návrh většiny věřitelů dle přehledu pohledávek uvedených v seznamu závazků, nebo bez návrhu, zjistí-li soud, že dlužník uvedl v návrhu nepravdivé údaje, nebo vyjde-li najevo, že dlužník sledoval nepoctivý záměr, zejména pak přednostní uspokojení některých věřitelů. Soud zruší moratorium na návrh věřitelů po slyšení předběžného insolvenčního správce nebo po slyšení tří věřitelů s nejvyššími pohledávkami. Velice často pak moratorium vyhlášené před zahájením insolvenčního řízení zanikne i tím, že dlužník podá insolvenční návrh.“⁴¹

³⁹ § 5 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

⁴⁰ § 115 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

⁴¹ KALIŠ, Petr. (17.6.2016) *Meratorium v právní praxi* [online]. [cit. 4.9.2019]. Dostupné z WWW: <http://www.bulletin-advokacie.cz/moratorium-v-pravni-praxi?browser=mobi>

3.5.8 Přihlašování pohledávek

V případě osvědčení skutečností uvedených v insolvenčním návrhu vydá insolvenční soud usnesení o prohlášení úpadku dlužníka, ve kterém vyzve věřitele dlužníka k podání přihlášky pohledávky ve lhůtě dvou měsíců. Přihláška pohledávky se podává insolvenčnímu soudu nebo insolvenčnímu správci ve dvojím vyhotovení na stanoveném formuláři Ministerstva vnitra. K opožděně podaným přihláškám insolvenční soud nepřihlíží. Výše uvedené lhůta se nevztahuje na přihlášku pohledávky, kterou věřitel uplatňuje náhradu škody, nemajetkovou újmu způsobenou trestným činem dlužníka nebo vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem.⁴²

Přihláška pohledávky kromě obecných náležitostí dle § 42 odst. 4 OSŘ musí obsahovat přílohy, které prokazují důvod a výši vzniku pohledávky. V rámci insolvenčního řízení třídíme pohledávky do čtyř skupin, a to podle jejich povahy způsobu vzniku.

Do první skupiny řadíme pohledávky za majetkovou podstatou, tyto pohledávky IZ dále rozlišuje podle toho, zda vznikly po zahájení insolvenčního řízení či vyhlášení moratoria anebo po rozhodnutí o úpadku, jejich taxativní výčet IZ uvádí v § 168 odst. 1 a odst. 2.

Do další skupiny řadíme pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, zde řadíme především pohledávky dlužníkových zaměstnanců a pohledávky věřitelů na výživném ze zákona. Výše uvedené pohledávky se uplatňují přihláškou pohledávky zaslanou pouze insolvenčnímu správci a lze je uspokojit v plné výši kdykoliv po rozhodnutí o úpadku, proto jsou označovány jako pohledávky přednostní.⁴³

Další skupinu tvoří pohledávky, které vznikly ještě před usnesením o úpadku dlužníka, tyto pohledávky jsou uplatňovány u insolvenčního soudu přihláškou pohledávky a uspokojovány dle zvoleného způsobu řešení úpadku, tj. dle rozvrhového usnesení, splátkového kalendáře či reorganizačního plánu.

⁴² § 173 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

⁴³ HÁSOVÁ, Jiřina et al. *Insolvenční řízení*. 2013, str. 113.

Čtvrtou skupinu tvoří pohledávky zajištěných věřitelů. Zajištěný věřitel je ten, jehož pohledávka je zajištěna majetkem dlužníka spadajícím do majetkové podstaty, a to například zástavním právem, zadržovacím právem nebo omezením převodu nemovitosti. Věřitelé uplatňují své pohledávky u insolvenčního soudu a jsou uspokojovány v plné výši z výtěžku zpeněžení po odečtení odměny insolvenčního správce a nákladů na správu a zpeněžení zajištěného majetku. Zajištění věřitelé mohou udělovat insolvenčnímu správci pokyny, jak se zajištěným majetkem nakládat.⁴⁴

Podané přihlášky pohledávek insolvenční správce přezkoumá a případně vyzve věřitele k jejich doplnění či opravě. Pokud tak věřitel dle pokynů insolvenčního správce neučiní ve stanovené lhůtě, přihlášená pohledávka bude popřena. Následně insolvenční správce vyhotoví seznam přihlášených pohledávek, kde uvede svá a dlužníková stanoviska. Účastníci řízení jsou oprávněni do tohoto seznamu nahlédnout, jakož i do listin, na jejichž základě byl sestaven. V seznamu přihlášených pohledávek nemohou být uvedeny pohledávky, jenž se dle § 170 IZ v insolvenčním řízení žádným ze způsobů řešení úpadku neuspokojují.

3.5.9 Majetková podstata

Do obsahu majetkové podstaty spadá majetek, který dlužník vlastnil v okamžiku zahájení insolvenčního řízení a který nabyl v jeho průběhu. Jedná se především o majetek sloužící k uspokojení věřitelů např. peněžní prostředky, věci movité i nemovité, vkladní knížky, šeky směnky, jiné cenné papír, obchodní podíly, dlužníkovi peněžité i nepeněžité pohledávky.

Výše uvedené platí, jestliže dlužník podal insolvenční návrh sám. „*Podal-li insolvenční návrh věřitel, náleží do majetkové podstaty majetek, který dlužníkovi patřil k okamžiku, kdy nastaly účinky předběžného opatření, kterým insolvenční soud zcela nebo zčásti omezil právo dlužníka nakládat s jeho majetkem, majetek, který dlužníkovi patřil k okamžiku, kdy nastaly účinky rozhodnutí o úpadku dlužníka, a majetek, který dlužník nabyl v průběhu insolvenčního řízení poté, co nastaly účinky těchto rozhodnutí.*“⁴⁵

⁴⁴ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávnyky*. 2009, str. 63 a 64.

⁴⁵ § 205 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

Součástí majetkové podstaty nejsou věci, které dlužník nezbytně potřebuje k uspokojení svých potřeb a potřeb své rodiny, jako je běžné vybavení domácnosti, ošacení, snubní prsteny, zdravotnické pomůcky apod.

Od okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, je dlužník omezen v nakládání se svým majetkem tak, aby nedošlo ke zmenšení či k výrazné změně jeho skladby, která by byla v neprospěch věřitelů.⁴⁶

Insolvenční správce stanoví hodnotu dlužníkovy majetku dle údajů poskytnutých z účetnictví dlužníka. V případě obtížně ocenitelného majetku může insolvenční správce zadat ocenění znalci po předchozím souhlasu věřitelského výboru za předpokladu, že náklady na vyhotovení znaleckého posudku nebudou vyšší než samotná hodnota majetku. V případě oddlužení je insolvenční správce povinen vždy soudu předložit znalecký posudek k ocenění nemovité věci dlužníka.

Oceněný majetek insolvenční správce zapíše do soupisu majetkové podstaty a jako jediná oprávněná osoba ho může soustavně doplňovat. S majetkem zapsaným v soupis majetkové podstaty lze nakládat jen způsobem stanoveným IZ a činit tak může jen osoba s dispozičním oprávněním, v závislosti na způsobu řešení úpadku dlužníka.⁴⁷

Osoba, která tvrdí a prokáže, že byl její majetek neoprávněně zahrnut do majetkové podstaty dlužníka, se může incidenční žalobou podanou insolvenčnímu soudu domáhat vyloučení svého majetku z majetkové podstaty.⁴⁸

3.6 Způsoby řešení úpadku v rámci insolvenčního řízení

Insolvenční zákon nám dovoluje tři možné způsoby řešení úpadkové situace dlužníka, a to prostřednictvím konkursu, reorganizace nebo oddlužení. Konkurs je určen pro právnické a fyzické osoby, které mohou, ale nemusí být podnikateli, a spočívá v prodeji

⁴⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1.10.2010, sp. zn. 1 VSPH 723/2010-A-12 ve věci KSPL 20 INS 7134/2010. Dostupné z WWW: <http://kraken.slv.cz/1VSPH723/2010>.

⁴⁷ KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související: komentář*. 3. vydání. 2016, str. 776 a 777.

⁴⁸ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17.12.2009, sp. zn. 12 Cmo 9/2009-29 ve věci KSOS 39 INS 1364/2008. Dostupné z WWW: <http://kraken.slv.cz/12Cmo9/2009>

dlužníkovu majetku. Reorganizace je určena pro právnické a fyzické podnikatelské osoby a jejím cílem je zachování provozu dlužníkovu podniku. Oddlužení mohou využít pouze fyzické osoby, a to jak osoby podnikající či nikoliv, neboť se souhlasem věřitele mohou být do oddlužení zahrnuti i dluhy z podnikání.

3.6.1 Konkurs

Řešení úpadku pomocí konkursu spočívá v prodeji dlužníkovu majetku insolvenčním správcem a v následném uspokojení přihlášených pohledávek věřitelů z výtěžku zpeněžení majetkové podstaty. Pohledávky, které nebyly v rámci konkursního řízení uspokojeny, nezanikají, jestliže zákon nestanoví jinak.⁴⁹

Konkurs může být prohlášen jak na majetek fyzické i právnické osoby podnikající či nepodnikající. Rozhodnutí o prohlášení konkursu nabývá účinnosti zveřejněním v insolvenčním rejstříku spolu s prohlášením o úpadku, pokud je u osob vyloučena jiná forma řešení úpadku, tj. reorganizace či oddlužení, od této doby rovněž začíná běžet dvouměsíční lhůta pro uplatnění práv věřitelů. *„Prohlášením konkursu přechází na insolvenčního správce oprávnění nakládat s majetkovou podstatou, jakož i výkon práv a plnění povinností, které přísluší dlužníku, pokud souvisí s majetkovou podstatou. Insolvenční správce vykonává zejména akcionářská práva spojená s akciemi zahrnutými do majetkové podstaty, rozhoduje o obchodním tajemství a jiné mlčenlivosti, vystupuje vůči dlužníkovým zaměstnancům jako zaměstnavatel, zajišťuje provoz dlužníkovu podniku, vedení účetnictví a plnění daňových povinností.“*⁵⁰ Rovněž je insolvenční správce oprávněn podávat žaloby či jiné návrhy za účelem vymožení pohledávek dlužníka, vypovědět nájemní či podnájemní smlouvu uzavřenou dlužníkem, požadovat vrácení věci na základě smlouvy o výpůjčce. Dále insolvenční správce zaměřuje svou činnost ke zjištění a zajištění majetkové podstaty a přípravě na přezkumné jednání a schůzi věřitelů tak, aby byl schopen nejpozději 10 dní před schůzí věřitelů předložit insolvenčnímu soudu zprávu o své dosavadní činnosti a hospodářské situaci dlužníka.

⁴⁹ § 246 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

⁵⁰ Tamtéž.

Prohlášení konkursu nemusí nutně znamenat ukončení provozu dlužníkovy podniku. „Pokud je po prohlášení konkursu dlužníkuv podnik provozován, je jednou ze základních povinností insolvenčního správce snaha takový provoz podniku udržet,“⁵¹ a to za předpokladu většího upokojení věřitelů. V opačném případě může být provoz podniku ukončen prodejem v rámci zpeněžování majetkové podstaty či rozhodnutím insolvenčního soudu. V praxi převážně provoz dlužníkovy podniku před prohlášením konkursu již neběží.⁵²

Zpeněžování majetkové podstaty, lze provést veřejnou dražbou, prodejem movitých a nemovitých věcí podle ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí, prodejem mimo dražbu nebo dražbou vedenou soudním exekutorem. Způsob zpeněžení stanoví insolvenční správce se souhlasem věřitelského výboru, souhlas není vyžadován, jedná – li se o zpeněžení věcí, bezprostředně ohrožených zkázou nebo znehodnocením.⁵³ U zajištěné pohledávky uděluje souhlas a pokyny ke zpeněžení zajištěný věřitel, jehož pohledávka se v rámci zajištění uspokojuje jako první.

V případě veřejné dražby insolvenční správce uzavře smlouvu o provedení dobrovolné dražby s dražebníkem, který dobrovolnou dražbu provede dle ustanovení zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů. Dražbu může rovněž na návrh insolvenčního správce provést i soudní exekutor. Insolvenční správce má možnost podat návrh na prodej dlužníkovy majetku mimo dražbu zpravidla pokud, by byly náklady na dražbu s porovnáním s předpokládaným výtěžkem zpeněžení neúměrně vysoké. S prodejem dlužníkovy majetku mimo dražbu musí insolvenční soud i věřitelský výbor souhlasit. V praxi prodej mimo dražbu zpravidla probíhá prostřednictvím inzerce na webových portálech po minimální dobu třiceti dnů a kupní smlouva je uzavřena s tím, kdo nabídne nejvyšší kupní cenu.

„Pokud insolvenční správce zpeněží nemovitost, kterou dlužník používá k bydlení svému nebo své rodiny, anebo byt ve vlastnictví dlužníka, je dlužník povinen tuto nemovitost nebo

⁵¹ KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související: komentář*. 3. vydání. 2016, str. 869.

⁵² Tamtéž.

⁵³ ŠEVČÍK, Daniel. (20.9.2012) *Majetková podstata a její zpeněžení* [online]. [cit. 5.9.2019]. Dostupné z WWW: <http://www.insolvenca-sevcik.cz/novinky/detail/zpenezeni-majetku-dluznika.htm>

*tento byt vyklidit. Nabyvatel nemovitosti či bytu se v případě, že nedojde k dobrovolnému vyklizení, může vyklizení domáhat žalobou u příslušného soudu.*⁵⁴

Ve všech způsobech zpeněžení insolvenční správce musí dodržovat zákonem dané předkupní právo. Předkupní právo má stát v případě prodeje nemovitostí, které tvoří veřejnou část pozemního přístavu. Dále má dle § 1124, § 1187 a § 1188 NOZ předkupní právo k nemovitostem spoluvlastník, nájemce v případě prvního převodu a osoby, které se podílely prací či majetkovou účastí na jejich pořízení.

Za účelem zamezení nepoctivého záměru při zpeněžení majetkové podstaty, jenž by vedl ke snížení výtěžku zpeněžení je, v § 295 IZ vymezen okruh osob, kterým je nabytí majetku z majetkové podstaty dlužníka zakázáno.

Zpeněžením majetkové podstaty nepřecházejí na nové majitele závazky váznoucí na věcech a dále zanikají účinky výkonu rozhodnutí exekuce, to neplatí v případě zpeněžení dlužníkovou závodou jedinou smlouvu, kdy na nabyvatele přechází veškerá práva a povinnosti vztahující se k prodeji a pracovněprávních vztahů.⁵⁵

Výtěžek zpeněžení připadající k uspokojení pohledávek věřitelů je kupní cena majetkové podstaty ponížena o náklady související s její správou a zpeněžením, jedná se například o poštovné, pojištění, cestovné, náklady dražebníka či zprostředkovatele prodeje. Náklady by měly být úměrné k povaze dlužníkovu majetku, a proto lze odečíst náklady na zpeněžení v maximální výši 5 % dosaženého výtěžku zpeněžení a náklady na správu majetku do výše 4 % dosaženého výtěžku zpeněžení. S vynaloženými náklady musí zajištěný věřitel či věřitelský výbor souhlasit. Zůstatková cena je dále ponížena o odměnu insolvenčního správce, která je stanovena dle vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, a jejich změn provedených vyhláškami č. 488/2012 Sb., č. 389/2013 Sb. a č. 133/2019 Sb. Z výše uvedené vyhlášky

⁵⁴ DOLEČEK, Marek. (29.9.2017) *Zpeněžení majetkové podstaty zpeněžení* [online]. [cit. 5.9.2019]. Dostupné z WWW: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/konkurs-ppbi-50760.html#!&chapter=3>

⁵⁵ Rozsudek Nejvyšší soud České republiky ze dne 10.11.2003, sp. zn. 21 Cdo 920/2003. In: In: *Codexis* [právní informační systém]. ATLAS consulting spol. s r.o.

plyne, že rozhodující pro stanovení výše odměny insolvenčního správce je, zda jsou uspokojovány zajištěné či nezajištěné pohledávky věřitelů.⁵⁶

Po zpeněžení převážné části dlužníkovy majetku předloží insolvenční správce konečnou zprávu, ta může být podána i za situace existence dlužníkovy majetku zanedbatelné hodnoty a incidenčních sporů, které však neovlivní výsledek konečné zprávy. Konečná zpráva musí obsahovat řadu náležitostí specifikovaných v § 302 IZ, mezi nejdůležitější patří soupis příjmů a výdajů majetkové podstaty a na to navazující vyčíslení částky připadající mezi jednotlivé věřitele dle poměru výše jejich přihlášených pohledávek. Nemá-li insolvenční soud či jiný účastník řízení ke konečné zprávě námitky, může jí insolvenční soud schválit i bez nařízeného jednání. *„Po právní moci rozhodnutí o schválení konečné zprávy předloží insolvenční správce insolvenčnímu soudu návrh rozvrhového usnesení, v němž uvede, kolik má být vyplaceno na každou pohledávku uvedenou v upraveném seznamu přihlášených pohledávek.“*⁵⁷

Po uspokojení věřitelů dle rozvrhového usnesení může být konkurs ukončen. Rovněž může být konkurs ukončen kvůli nedostatečnosti dlužníkovy majetku.⁵⁸ Za této situace dlužník, jenž je právnickou osobou bude vymazán z obchodního rejstříku. U právnické osoby, která je bez právního nástupce, neuspokojené pohledávky nebo jejich části zanikají.⁵⁹ Po zrušení konkursu statutární orgány mohou již jednat za dlužníka právnickou osobu a neuspokojení věřitelé mohou své zjištěné pohledávky opět začít vymáhat, a to v promlčecí době deseti let od nabytí právní moci usnesení o zrušení konkursu.

Usnesením o zrušení konkursu povinnosti insolvenčního správce nekončí, to až po splnění podmínek daných § 313 odst. 2 IZ a následném rozhodnutí insolvenčního soudu o zproštění insolvenčního správce z jeho funkce.

⁵⁶ Vyhláška č. 313/2007 Sb. o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

⁵⁷ § 306 odst. 1 č. zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

⁵⁸ HÁSOVÁ, Jirina. *Insolvenční zákon*. 2018, str. 1176.

⁵⁹ § 311 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

Na fyzickou nepodnikající osobu či právnickou osobu, jejíž předcházející roční obrat před prohlášením konkursu nepřesáhl částku větší než 2 000 000,- Kč a zároveň nemá více než 50 věřitelů, může být prohlášen rovněž nepatrný konkurs. Nepatrný konkurs se řídí ustanoveními IZ aplikovanými na klasické konkursního řízení, avšak s drobnými odchylkami, tak aby došlo k urychlení a zjednodušení řízení:

- a) namísto věřitelského výboru může být zvolen pouze zástupce věřitelů,
- b) není potřeba souhlas soudu ani věřitelského orgánu vypořádáním společného jmění manželů,
- c) není nutný souhlas insolvenčního soudu a věřitelského výboru k vyloučení nedobytných pohledávek a věcí zanedbatelné hodnoty,
- d) o námitkách proti konečné zprávě a vyúčtování nákladů a odměny insolvenčního správce lze rozhodnout i bez nařízeného jednání,
- e) *„při přezkumném jednání lze současně projednat všechny otázky, o kterých by jinak byla oprávněna rozhodnout pouze schůze věřitelů, a je-li to účelné, lze přednést také konečnou zprávu a vyúčtování a projednat námitky proti nim.“⁶⁰*

Není-li to v rozporu s rozhodnutím schůze věřitelů, insolvenční soud může pro nepatrný konkurs stanovit i další odchylky od zákona, pokud povedou k rychlému a hospodárnému průběhu insolvenčního řízení; těmito odchylkami nesmí být dotčeno postavení zajištěných věřitelů ani zásady insolvenčního řízení. Toto rozhodnutí může insolvenční soud spojit s rozhodnutím o nepatrném konkursu nebo je může vydat kdykoli později.“⁶¹

3.6.2 Reorganizace

Reorganizace je sanační způsob řešení úpadku podnikatele, jehož cílem je zachování a ozdravění provozu podniku tak, aby došlo k uspořádání vzájemných vztahů mezi dlužníkem a jeho věřiteli prostřednictvím reorganizačního plánu.⁶² Návrh na povolení reorganizace může podat přihlášený věřitel, v tomto případě musí být návrh schválen na schůzi věřitelů konané po předložení zprávy insolvenčního správce o hospodářské situaci dlužníka. Dlužník je rovněž osobou oprávněnou podat návrh na povolení reorganizace *„jestliže celkový roční úhrn čistého obratu dlužníka za poslední účetní období*

⁶⁰ § 315 odst. 1 písm. f) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

⁶¹ § 315 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

⁶² WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ Alena. *Civilní právo procesní*. 2015, str. 289-295.

*předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl alespoň částku 50 000 000 Kč, nebo zaměstnává-li dlužník nejméně 50 zaměstnanců v pracovním poměru.*⁶³ Tyto podmínky nemusejí být dodrženy, jestliže dlužník spolu s insolvenčním návrhem nebo nejpozději do rozhodnutí o úpadku předloží soudu reorganizační plán, jenž byl schválen alespoň polovinou všech zajištěných a nezajištěných věřitelů, počítané dle jejich výše pohledávek. To se netýká právnických osob v likvidaci či obchodníků s cennými papíry nebo osob oprávněných k obchodování na komoditní burze, jelikož u nich je možnost řešení úpadku reorganizací zcela vyloučena.

Dokud insolvenční soud nerozhodne o povolení reorganizace, jsou osoby oprávněné nakládat s majetkovou podstatou dlužníka povinny zdržet se právních úkonů dle § 324 IZ, které by mohly ohrozit navrhovanou reorganizaci. Z tohoto důvodu může insolvenční soud bez návrhu změnit své předběžné opatření.

Pokud návrh na povolení reorganizace podal věřitel. Má v případě schválení návrhu na povolení reorganizace dlužník tzv. přednostní právo na předložení reorganizačního plánu což v praxi znamená, že ho insolvenční soud vyzve, aby neprodleně sdělil, zda má v plánu předložit reorganizační plán a aby případně tak nejpozději do 120 dnů učinil. Kvůli náročnosti vyhotovení reorganizačního plánu, může být tato lhůta prodloužena o dalších 120 dnů.⁶⁴ Od právní moci rozhodnutí o povolení reorganizace má dlužník plně dispoziční oprávnění nakládat s majetkovou podstatou, avšak v některých případech může jednat jen se souhlasem věřitelského výboru a vždy pod dozorem insolvenčního správce. Insolvenční správce rovněž přebírá výkon působnosti valné hromady či členské schůze družstva. Dále insolvenční správce o své činnosti informuje insolvenční soud a věřitelský výbor jednou za tři měsíce.

Reorganizační plán obsahuje:

- a) rozdělení skupin věřitelů, dle jejich právního postavení a hospodářských zájmů, toto rozdělení slouží jak pro účely hlasování o schválení reorganizačního plánu, tak pro určení rozsahu uspokojení přihlášené pohledávky ve skupině,
- b) seznam třetích osob, které se budou podílet na spolufinancování podniku,

⁶³ § 316 odst. 4 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

⁶⁴ HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. 2018, str. 1253.

- c) určení způsobu reorganizace dle demonstrativního výčtu § 341 IZ, navržené opatření závisí na situaci konkrétního případu, ale i tak musí být konkrétní a jasně vymezeno,
- d) způsob nakládání s majetkovou podstatou, který vychází ze způsobu řešení reorganizace,
- e) údaje o tom, jak reorganizační plán ovlivní zaměstnance podniku,
- f) očekávané závazky dlužníka po ukončení reorganizace,
- g) údaje o pokračování provozu dlužníka podniku,
- h) způsob zajištění pohledávek, u kterých ještě neskončil incidenční spor a pohledávek vázaných na odkládací podmínku.⁶⁵

Předpokládá se, že výše uvedené údaje odpovídají ekonomickým a právním možnostem dlužníka, proto musí být k reorganizačnímu plánu doloženy doklady dle typu způsobu reorganizace např. nové znění zakladatelské listiny, prohlášení osob, ochotných financovat reorganizaci, smlouvy uzavřené s odkládací podmínkou váznoucí na schválení reorganizačního plánu, aktualizovaný seznam majetku a závazků dlužníka apod.

Insolvenční soud reorganizační plán přijme za předpokladu, že tento:

- a) respektuje zásady insolvenčního zákona,
- b) je podán s poctivým záměrem, a
- c) je přijat všemi skupinami věřitelů. Věřitelé o přijetí reorganizačního plánu hlasují na schůzi věřitelů dělené do skupin dle § 337 IZ stanovených v reorganizačním plánu. Na schůzi věřitelů mohou hlasovat i nepřítomní věřitelé, a to prostřednictvím hlasovacího lístku, který musí být nejpozději den před schůzi věřitelů doručen insolvenčnímu soudu, jinak se k němu nepřihlíží.⁶⁶ Reorganizační plán je skupinou věřitelů přijat, jestliže je schválen většinou hlasujících věřitelů v jednotlivé skupině, jejichž pohledávky zároveň dosahují alespoň poloviny celkové výše pohledávek v této skupině. V případě že má věřitel více pohledávek v různých skupinách, hlasuje v každé zvlášť. Případný nesouhlas věřitelské skupiny lze za podmínek stanovených § 348 odst. 2 IZ nahradit úvahou insolvenčního soudu, zda

⁶⁵ KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související: komentář*. 3. vydání. 2016, str. 1079 a 1080.

⁶⁶ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávniky*. 2009, str. 125.

- d) předpokládaná výše uspokojení pohledávek věřitelů reorganizačním plánem není menší než míra uspokojení věřitelů plněním, které by obdržel při řešení úpadku dlužníka prostřednictvím konkursu,
- e) pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené byly nebo budou uhrazeny ihned po účinnosti reorganizačního plánu.

Reorganizační plán je účinný po vyznačení právní moci a od té doby se stává závazným pro všechny účastníky insolvenčního řízení, zároveň se obnovuje výkon funkce valné hromady nebo členské schůze družstva.⁶⁷ Nabytím právní moci reorganizačního plánu zanikají práva všech věřitelů vůči dlužníkovi, a to i těm, kteří svou pohledávku nepřihlásili, dále též zanikají práva třetích osob vůči majetku dlužníka zapsaného do majetkové podstaty.⁶⁸ Na druhou stranu může být nařízena exekuce k vymožení pohledávek stanovených reorganizačním plánem. Reorganizační plán může být změněn jen za předpokladu jeho lepší splnitelnosti, tedy vyššího procenta uspokojení pohledávek přihlášených věřitelů. Za účelem projednání těchto změn insolvenční soud nařídí jednání.

Reorganizace může být ukončena splněním reorganizačního plánu, tzn. že dlužník již uhradil podstatou část svých závazků a nenachází se úpadkové situaci. O tomto vyrozumí insolvenční soud prostřednictvím rozhodnutí, proti němuž není odvolání přístupné.⁶⁹ Pohledávky věřitelů, kteří poskytli finanční prostředky na realizaci reorganizačního plánu, své postavení zachovávají i v dalším insolvenčním řízení, pokud bude úpadek dlužníka prohlášen do dvou let po skončení reorganizace.

Neúspěšné plnění reorganizačního plánu z důvodů popsaných v § 363 IZ má za následek prohlášení konkursu na majetek dlužníka. Na závazky vzniklé během reorganizace se hledí jako na pohledávky za majetkovou podstatou i v navazujícím konkursním řízení.⁷⁰

⁶⁷ § 353 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

⁶⁸ § 356 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

⁶⁹ § 364 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

⁷⁰ RITCHER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2008, str. 472.

3.6.3 Oddlužení

Insolvenční návrh spolu s návrhem na povolení oddlužení, může podat dlužník, který je fyzickou osobou – podnikatelem, a to i za předpokladu existence dluhů z podnikání, jestliže věřitel spolu s přihláškou své pohledávky nevyjádří svůj nesouhlas s oddlužením. V opačném případě platí, že věřitel s oddlužením souhlasí. Z důvodu zamezení vysokému počtu chybně podaných insolvenčních návrhů na povolení oddlužení novela IZ č. 64/2017 Sb., zavedla od 1.7.2017 možnost sepsání a podání insolvenčního návrhu na předepsaném formuláři pouze prostřednictvím akreditovaných osob dle § 390a IZ.⁷¹

Aby byl návrh na povolení oddlužení insolvenčním soudem přijat, musí kromě obecných náležitostí obsahovat přehled budoucích i minulých příjmů za dvanáct měsíců. Očekávaný příjem musí alespoň dosahovat na uspokojení:

- a) hotových výdajů a odměny insolvenčního správce, tj. 900,- Kč + DPH měsíčně, je-li insolvenční správce plátce DPH,
- b) ve stejné výši musí být uspokojovány i pohledávky nezajištěných věřitelů, pohledávky za majetkovou podstatou a jim na roveň postavené,
- c) pohledávek věřitelů na výživném ze zákona,
- d) odměny za sepsání insolvenčního návrhu.⁷²

V návrhu na povolení oddlužení má dlužník možnost zvolit formu provedení oddlužení a to buď zpeněžením majetkové podstaty, nebo plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. V takovém případě může dlužník požádat a současně odůvodnit stanovení nižších než zákonem daných splátek. Dále insolvenční návrh dle § 392 IZ obsahuje seznam majetku, souhlas nezajištěných věřitelů s nižší mírou uspokojení pohledávek než ukládá § 412 odst. 1 písm. b) a c) IZ a dlužníkovo čestné prohlášení, že byl sepsavatelem návrhu poučen o svých povinnostech v oddlužení.⁷³ K návrhu na povolení oddlužení se předkládají např. oddací listy, rozsudky stanovující výši zákonem daného výživného, rodné listy, výpis z evidence rejstříku trestů.

⁷¹ URBAN, Jan. (3.3.2017). *Oddlužení a jiné významné změny v insolvenčním zákoně* [online]. [cit. 5.9.2019]. Dostupné z WWW: <https://www.epravo.cz/top/clanky/oddluzeni-a-jine-vyznamne-zmeny-v-insolvencnim-zakone-po-novele-105294.html>

⁷² § 395 odst. 1 písm. b) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

⁷³ JIMÁSEK, Tomáš. (12.3.2019) *Novela insolvenčního zákona – verze 2019 – 3.* [online]. [cit. 4.9.2019]. Dostupné z WWW: <http://www.insolvencnizona.cz/aktuality/novela-insolvencniho-zakona-verze-2019-3/>

I přes splnění a doložení výše uvedených náležitostí bude návrh na povolení oddlužení zamítnut, jestliže:

- a) shledá insolvenční soud dlužníkům přístup k plnění povinností za lehkomyšlný,
- b) bylo dlužníku přiznáno osvobození od dosud nezaplacených pohledávek v posledních deseti letech,
- c) v uplynulých pěti letech byl dlužníkům návrh na povolení zamítnut pro jeho nepoctivost,
- d) vzal dlužník svůj návrh na povolení oddlužení zpět v posledních třech měsících.

Při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty dlužníka se postupuje dle ustanovení IZ upravující řešení úpadku prostřednictvím konkursu. Rovněž se postupuje i při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, kdy je dlužník povinen vydat svůj majetek insolvenčnímu správci a zároveň poukazovat srážky ze svého příjmu ve stejném rozsahu v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky. O přijetí způsobu oddlužení mohou věřitelé hlasovat na schůzi věřitelů, ale i mimo ni, nejčastěji však o způsobu oddlužení rozhodne insolvenční soud sám bez nařízeného jednání.

Srážky se provádějí z čisté mzdy, ta se dělí na nezabavitelnou a zabavitelnou část, která připadá na uspokojení pohledávek věřitelů. Nezabavitelnou část příjmu tvoří dvě třetiny životního minima spolu s částkou představující normativní náklady jednotlivce na bydlení. Nezabavitelná část mzdy může být dále navyšována o jednu čtvrtinu nezabavitelné částky připadající na vyživovací osoby, tj. manžel/ka a děti.⁷⁴ Při souběhu více příjmů se všechny sčítají, vyjma výživného, příspěvku na bydlení, dávek sociální péče a hmotné nouze, jenž srážkám nepodléhají.

Je-li dlužník podnikatelem, musí odvádět nenávratnou zálohovou splátku, jejíž výše se rovná jedné dvanáctině dlužníkovy zisku za předchozí zdaňovací období, která je dále

⁷⁴ Nařízení vlády č. 91/2019 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách).

ponížená o výše uvedenou nezabavitelnou část mzdy.⁷⁵ Na konci dalšího zdaňovacího období je dlužník povinen insolvenčnímu správci předložit účetnictví, daňovou evidenci, výpisy z bankovních účtů a zejména přiznání k dani z příjmu, na jehož základě dojde k přepočtu zálohové splátky. V případě že součet ročních zálohových splátek je nižší než součin referenčních srážek, je dlužník povinen nedoplatek neprodleně uhradit. Jestliže zaplatil dlužník na zálohových splátkách více, nebo došlo ke změně jeho poměrů, může požádat insolvenční soud o stanovení nižší zálohové splátky pro další zdaňovací období, a to za předpokladu, že nebude ohrožena míra uspokojení nezajištěných věřitelů. „*Pokud má dlužník mimo příjmů z podnikání také další příjmy, z nichž splácí pohledávky věřitelů podle § 398 odst. 3, nepoužije se při určení výše zálohové nebo referenční srážky snížení o základní částku, která nesmí být při výkonu rozhodnutí povinnému sražena z měsíční mzdy, je-li tato základní částka uvažována při určení rozsahu splátky z jiného příjmu. Při určení, ze kterého z příjmů bude dlužníku ponechána základní částka, vezme insolvenční soud v úvahu zejména výši a pravidelnost dosahování jednotlivých příjmů.*“⁷⁶

Po dobu trvání účinků schváleného oddlužení jsou plátcí příjmu dlužníka povinni k rukám insolvenčního správce zasílat zákonem dané srážky ze mzdy. Dále je § 412 IZ uložena povinnost dlužníkovi:

- a) vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost tak, aby bylo uspokojeno co možná nejvyšší procento přihlášených pohledávek nezajištěných věřitelů. V případě nezaměstnanosti musí dlužník usilovat o získání příjmu,
- b) přijímat veškeré dary i dědictví a následně získané hodnoty vydat ke zpeněžení insolvenčnímu správci, který finanční prostředky přerozdělí mezi věřitele jako mimořádný příjem nad rámec splátkového kalendáře,
- c) oznamovat změnu bydliště, sídla či zaměstnání insolvenčnímu správci, insolvenčnímu soudu a věřitelskému výboru,
- d) jestliže není v usnesení o povolení oddlužení stanoveno jinak, je dlužník povinen vždy k 15. březnu a k 15. září předložit přehled o svých příjmech za posledního půl roku,
- e) nezatajovat své příjmy,
- f) nepreferovat věřitele na úkor ostatních věřitelů,

⁷⁵ § 398b odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

⁷⁶ § 398b odst. 9 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

g) nepřijímat na sebe nové závazky, ze kterých by mohly popřípadě vzniknout další dluhy.

Po dobu trvání účinků oddlužení je pozastaven výkon exekuce a rovněž nemohou přihlášené pohledávky narůstat o úroky z prodlení a smluvní pokuty. Během oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty mohou u dlužníka nastat negativní změny, které mají za následek snížení předpokladu uspokojení zajištěných věřitelů. Z tohoto důvodu § 412b IZ nabízí možnost přerušení insolvenčního řízení na návrh dlužníka či insolvenčního správce až na jeden rok. Doba po kterou je řízení přerušeno se nezapočítává do doby uvedené v odstavci níže. „*Toto opatření směřuje k cíli, jímž je umožnit dlužníku, aby i v případě ospravedlnitelných překážek mohl dosáhnout splnění oddlužení za podmínky, za nichž je v dobré víře očekával podle zprávy pro oddlužení, stejně jako jeho věřitelé.*“⁷⁷

Insolvenční soud vydá rozhodnutí o splnění oddlužení a zároveň dlužníka osvobodí od dosud nezaplacených pohledávek, jestliže dlužník:

- a) uhradil 100 % svých pohledávek,
- b) po dobu tří let uhradil alespoň 60 % přihlášených pohledávek,
- c) po dobu pěti let uhradil alespoň 30 % přihlášených pohledávek, nedodržení této hranice ovšem ještě neznamená nesplnění oddlužení. Insolvenční soud může dlužníka rovněž osvobodit od placení nezaplacených pohledávek shledá-li, že dlužník vynaložil veškeré úsilí k plnému uspokojení svých věřitelů.
- d) má-li dlužník nárok na starobní důchod či je invalida druhého nebo třetího stupně je oddlužení splněno, jestliže nebylo po dobu tří let zrušeno.⁷⁸ Od října 2019 se tato varianta tří leté doby oddlužení týká i občanů, kterým dluhy (alespoň dvě třetiny) vznikly před dovršením 18 let, jedná se zejména o jízdu bez platného jízdního dokladu, neplacení místního poplatku za odvoz komunálního odpadu atd.

Osvobození dlužníka od zbytku dluhů se týká i pohledávek věřitelů, ke kterým se v rámci insolvenčního řízení nepřihlíželo, včetně těch, které nebyly do řízení přihlášeny,

⁷⁷ Závěrečná zpráva k novele č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), str. 39.

⁷⁸ § 412a zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

ač být měly.⁷⁹ Osvobození dopadá i na nároky ručitelů a spoludlužníku vůči dlužníkovi, po nichž mohou věřitelé i nadále pohledávky vymáhat.⁸⁰ Toto osvobození může insolvenční soud do tří let zrušit, jestliže bude prokázáno, že došlo k osvobození díky lstivého jednání dlužníka či bude-li dlužník odsouzen za úmyslný trestný čin. Jsou – li naplněny podmínky dle § 418 odst. 1 IZ, insolvenční soud oddlužení zruší a současně prohlásí na majetek dlužníka konkurs.⁸¹

⁷⁹ § 414 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24.11.2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010.

⁸¹ HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 2018, str. 1656.

4 Praktická část - analýza zkoumané problematiky

Praktická část diplomové práce nejprve hodnotí dosavadní právní úpravu úpadkové problematiky podnikatelských subjektů a dále zkoumá příčiny vzniku úpadků podnikatelských subjektů a způsoby jeho řešení. Ke zjištění příčin byla využita analýza počtu vývoje likvidací obchodních společností nařízená ze strany soudů kvůli porušení předpisů upravující podnikání, která vychází především z dat dostupných v insolvenčním rejstříku, a analýza počtu podaných a zamítnutých insolvenčních návrhů a analýza jednotlivých insolvenčních případů dostupných v insolvenčním rejstříku. Dále byla pro získání dat provedena anketa se zaměřením na znalost občanů o insolvenční úpadku podnikatelských subjektů a na jeho nejčastější příčiny vzniku.

4.1 Názor autorky diplomové práce na platnou právní úpravu

IZ od roku 2008 ušel náležitý kus cesty v podobě novelizací, které se dotkly jak fyzických, tak i právnických podnikatelských subjektů ale i nepodnikatelských osob. Mezi nejzásadnější novely se řadí zmírnění podmínek pro povolení reorganizace a možnost využít oddlužení jako způsobu řešení úpadku i fyzických podnikatelských subjektů a zavedení nového způsobu posuzování platební neschopnosti, tzv. mezery krytí. Rovněž nelze opomenout i zvýšení pořádkové pokuty z 50 000,- Kč na 500 000,- Kč za podaný šikanózní insolvenční návrh který zavedla novela zákona č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony účinná k 1. 7.2017.

I přes zmíněnou řadu novel lze IZ zdokonalovat, především co se týče zpřísnění postihu osob, které insolvenčním řízením sledují nepoctivý záměr. Konkrétně se jedná o příklady tzv. bílých koní, kdy za dlužníka dle obchodního rejstříku jedná osoba, jenž má bydliště v zahraničí nebo na obecním či městském úřadu, a tím pádem je fyzicky těžko dohledatelná. Dalším příkladem nepoctivého jednání je podání návrhu věřitele na zahájení insolvenčního řízení, jehož účelem není řešení úpadkové situace dlužníka, ale snaha o pošpinění jeho dobrého jména. V některých případech dlužníci na sebe záměrně podají insolvenční návrh a následně jej vezmou zpět, jen aby pozastavily vymáhání v rámci exekučního řízení nebo zrušili plánovanou dražbu jejich majetku.

Dalším nedostatkem insolvenčního řízení je administrativní náročnost pro insolvenční správce i insolvenční soudy. Administrativní náročnost představuje počet Ministerstvem spravedlnosti ČR předepsaných povinných formulářů, zejména pak přepis přihlášených pohledávek věřitelů do přezkumných listů, kdy jejich vyplnění je nejen zdouhavé, ale také nákladné na tisk a archivaci dokumentů. Navíc některé insolvenční soudy kromě předepsaných formulářů Ministerstva spravedlnosti ČR požadují i vlastní formuláře.⁸²

4.2 Vývoj počtu likvidací

Tato podkapitola diplomové práce je tvořena analýzou vývoje likvidací obchodních korporací za delší časové období nařízené ze strany soudů kvůli porušování platných právních předpisů upravujících podnikání. Pro náležitější představu o počtu podnikatelských subjektů na území ČR je nejprve uveden jejich přehled podle vybraných právních forem za delší časové období, viz. tabulka 1 níže, ze které vyplývá, že počet podnikajících právnických i fyzických osob od roku 2010 pozvolna narůstá. Nejvyšší nárůst byl zaznamenán v roce 2018, kdy celkový počet registrovaných subjektů činil 2 889 422. Za sledované období celkem přibylo 251 871 fyzických a právnických podnikatelských osob. Za tento nárůst především mohou obchodní společnosti, a to z 61 %. Za 9 let se počet obchodních společností navýšil o 153 434, průměrný meziroční nárůst činí 19 179. Počet fyzických osob podnikajících dle živnostenského zákona a podle zákona o zemědělství narostl za 9 let o 81 946, ročně v průměru přibude 10 243 fyzických podnikatelských osob, kdežto počet družstev na území ČR poklesl o 1 907. Rovněž i počet státních podniků klesl za sledované období o 199. Na první pohled by se mohlo zdát, že v roce 2013 došlo k výraznému poklesu ekonomických subjektů, tato domněnka je způsobena vlivem zpřesnění dat podle Registru osob, kdy údaje nejsou od roku 2013 plně srovnatelné s předchozími roky.

⁸² Opatření č. 8 k zajištění účelu insolvenčního řízení ze dne 1.11.2017 [online]. [cit. 3.9.2019]. Dostupné z WWW: https://www.justice.cz/documents/15689/607885/Opat%C5%99en%C3%AD_%C4%8D._8_1.pdf/78319fe7-c165-4865-8e73-48ef72d124a9

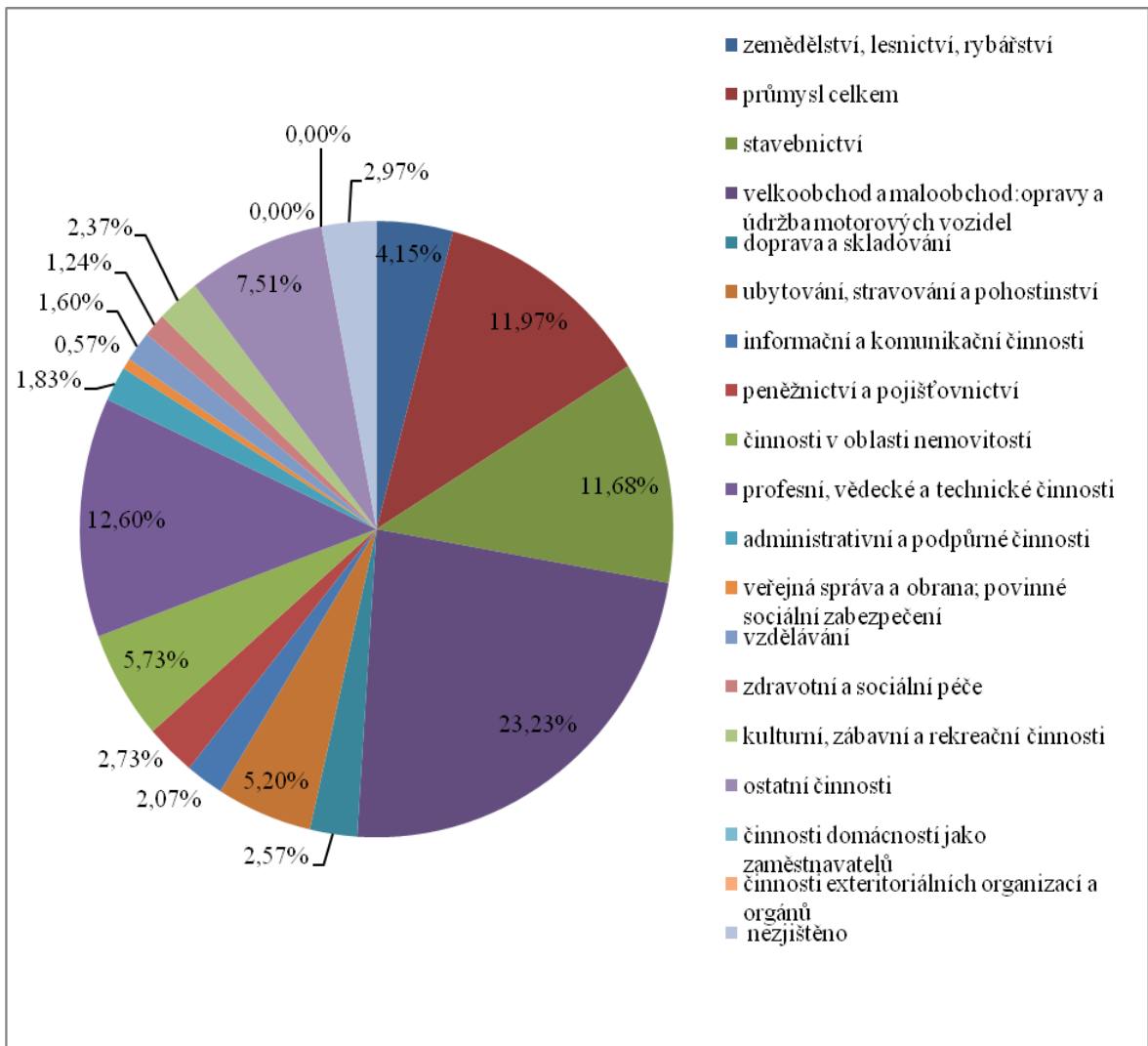
Tabulka 1 - Počet registrovaných subjektů podle vybraných forem podnikání (2010-2018)

	Zapsané ekonomické subjekty celkem	Z toho podle vybraných právních forem				
		Fyzické osoby podnikající podle živnostenského zákona a zemědělství podnikatelé	Obchodní společnosti	Z toho akciové společnosti	Družstva	Státní podniky
2010	2 637 551	1 876 998	347 753	23 991	15 690	358
2011	2 703 444	1 912 154	365 293	24 667	15 536	308
2012	2 727 654	1 903 871	382 478	25 057	15 362	289
2013	2 694 737	1 784 155	399 571	25 255	15 216	241
2014	2 733 459	1 833 441	419 444	25 439	15 154	223
2015	2 768 953	1 868 632	440 757	25 710	14 831	207
2016	2 807 532	1 894 086	462 099	26 005	14 446	199
2017	2 848 672	1 938 739	482 658	26 197	14 103	180
2018	2 889 422	1 958 944	501 187	26 391	13 783	159

Zdroj: Český statistický úřad, veřejná databáze, kód: ORG01/18, 2019

Za sledované období, tj. 9 let bylo celkem zaregistrováno 24 811 424 ekonomických subjektů, graf 1 znázorňuje poměr subjektů podle hlavní činnosti podnikání za sledované období. Z tohoto grafu je patrné, že nejvíce subjektů, tj. 5 764 098 podniká ve velkoobchodu a maloobchodu, opravy a údržby motorových vozidel. Oblast v oboru profesní, vědecké a technické činnosti si zvolilo jako hlavní podnikatelskou činnost 3 125 186 ekonomický subjektů. Na dalším pomyslném třetím místě se umístilo odvětví průmyslu v něm podniká 2 968 918 ekonomických subjektů o 69 787 ekonomických subjektů méně podniká v oblasti stavebnictví.

Graf 1 - Ekonomické subjekty podle převažující činnosti

Zdroj: Český statistický úřad, veřejná databáze, kód: ORG03/18, vlastní zpracování, 2019

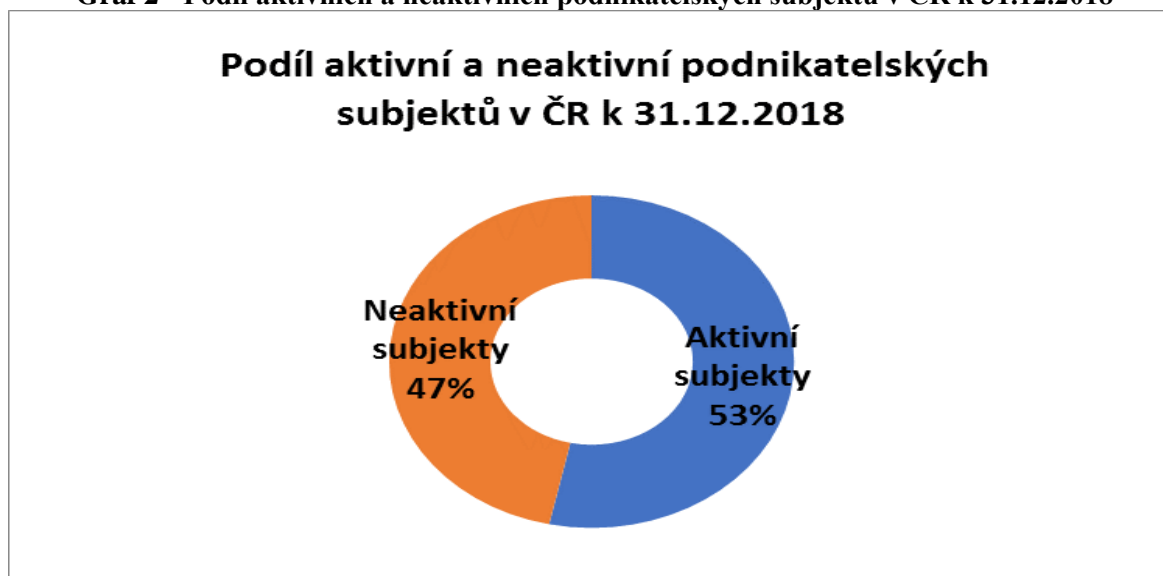
Přestože se počet 272 ekonomických subjektů na 1000 obyvatel v roce 2018 může zdát vysoký, v reálu je situace poněkud odlišná. Skoro polovina těchto subjektů nepatří mezi aktivní a jejich existence je pouze formální záležitostí. Z tabulky 2 je patrné, že největší podíl, tj. 77 % na neaktivitě podnikatelských subjektů ke konci roku 2018 nesou fyzické podnikající osoby. Ty si často živnostenské oprávnění zakládají jen na zkoušku a v případě neúspěchu v podnikání je pro ně výhodnější živnost pouze pozastavit než úplně zrušit. Další podstatnou část, tj. 11 % neaktivních subjektů tvoří obchodní společnosti.

Tabulka 2 - Přehled aktivní a neaktivní podnikatelských subjektů v ČR k 31.12.2018

	Subjekty celkem	Fyzické osoby	Zemědělství podnikatelé	Obchodní společnosti	Akciové společnosti	Družstva	Státní podniky
Se zjištěnou aktivitou	1 502 560	1 070 582	36 606	353 203	21 291	10 436	92
Neaktivní	1 386 862	1 063 247	10279	147984	5100	3347	67

Zdroj: Český statistický úřad, veřejná databáze, kód: ORG09/16, 2019

Nejvíce tj. 25,58 % z celkového počtu neaktivních ekonomických subjektů za rok 2018 podnikání v oblasti velkoobchodu a maloobchodu, opravy a údržby motorových vozidel, v této činnosti více než polovina subjektů jsou neaktivní. Oblast s největší neaktivitou ve výši 78,60 % tvoří peněžnictví a pojišťovnictví.

Graf 2 - Podíl aktivních a neaktivních podnikatelských subjektů v ČR k 31.12.2018

Zdroj: Český statistický úřad, veřejná databáze, vlastní zpracování, 2019

Výše uvedený stav může být způsoben i tím, že ukončit podnikatelskou činnost pro firmy není tak jednoduché jako ji založit. Firmě specializující se na rušení společností zabere i jednoduchá likvidace bezproblémové společnosti zpravidla šest až devět měsíců, u složitějších případů ale nejsou výjimkou i celé roky. To sebou přináší nemalé finanční náklady, např. na sestavení účetní závěrky. Nákladný a časově náročný proces dobrovolné likvidace společnosti s ručeným omezením představuje příloha č. 2 diplomové práce.

Z níže uvedené tabulky 3 vyplývá, že za sledované období zaniklo 506 857 fyzických a 133 198 právnických podnikatelských subjektů. V obou případech největšímu počtu zániků došlo v roce 2013.

Tabulka 3 - Přehled vniku a zániků fyzických a právnických podnikatelských subjektů

	Počet reg. subjektů	Vzniklé subjekty		Zaniklé subjekty	
		FO	PO	FO	PO
2010	2 637 551	76 859	43 616	49 578	9 332
2011	2 703 444	74 762	42 890	42 214	10271
2012	2 727 654	65 638	39 314	44 477	13293
2013	2 694 737	61 534	37 753	104 664	45246
2014	2 733 459	61 275	30 614	54 826	6182
2015	2 768 953	62 813	33 579	54 470	8258
2016	2 807 532	61 501	36 358	52 178	10500
2017	2 848 672	62 615	39 193	53 434	14267
2018	2 889 422	63 368	37 199	51 016	15849

Zdroj: Český statistický úřad, Veřejná databáze, Kód: ORG09/16

Další podkapitoly praktické části diplomová práce mají přinést odpovědi na otázky, co zánik podnikatelských subjektů zapříčinilo a jakým způsobem byl proveden? Jedním ze způsobů ukončení podnikatelské činnosti u obchodních společností je likvidace.

Tabulka 4 - Vývoj pravomocných rozhodnutí soudů souvisejících se zrušením a likvidací obchodních společností (v.o.s., k.s., a.s., s.r.o.) a družstva

	MSPH	KSCB.	KSPL	KSUL.	KSHK	KSBR	KSOS	Celkem
2010	1842	464	393	267	597	87	920	4570
2011	1342	389	307	281	410	131	533	3393
2012	1099	690	424	218	427	74	753	3685
2013	1356	815	461	346	386	128	768	4260
2014	984	390	329	390	306	156	903	3458
2015	1531	328	198	516	274	185	962	3994
2016	3219	280	60	357	294	570	1411	6191
2017	8819	70	86	338	2763	444	1316	13836
2018	8085	150	246	320	363	801	1621	11586

Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR, InfoData - přehled o pravomocných rozhodnutích soudů v občanskoprávních věcech podle druhů sporů – počet věcí, 2019

Za sledované období bylo soudy nařízeno celkem 54 973 likvidací obchodních společností, z toho více než polovinu nařídil Městský soud v Praze. Tomu přispěl i fakt, že v Praze sídlí 9 největších virtuálních adres, např. na adrese v ČR v Rybné ulici v Praze sídlí téměř

5 tisíc společností. Přitom na těchto adresách je vysoká koncentrace firem s varovnými informacemi, jako je nespolehlivost plátce DPH, statutární zástupce má bydliště na městském úřadě, na majetek firmy je vyhlášena exekuce.

Z počátku byl stav počtu nařízených likvidací poměrně vyrovnaný, průlomem byl rok 2016, kdy počet soudem nařízených likvidací oproti předchozímu roku stoupl o 155 %. V roce 2017, oproti předchozímu roku, počet likvidací narostl o 223 % v tomto roce byl zároveň zaznamenán největší počet soudem nařízených likvidací obchodních společností za sledované období, tj. 13 836.

Ke zrušení společnosti s likvidací nedochází pouze z důvodu neschopnosti společnosti plnit své závazky vůči dodavatelům, finančnímu úřadu apod., ale také například proto, že splnila účel, pro který byla založena. V tomto případě se jedná o dobrovolné zrušení ze strany společníků nebo jiného určitého orgánu, bohužel tyto data Ministerstvo spravedlnosti ČR ve svých přehledech neeviduje.

4.3 Vývoj počtu insolvenčních návrhů

Tato podkapitola se zaměřuje na vývoj počtu insolvenčních návrhů podaných dlužníkem, věřitelem či likvidátorem za delší časové období. Data, ze kterých byla níže uvedená tabulka zpracována, pocházejí ze statistických listů o průběhu insolvenčních řízení zveřejněných Ministerstvem spravedlnosti ČR.

Z tabulky 5 vyplývá, že za sledované období počet podaných insolvenčních návrhů každým rokem postupně narůstal, průměrný meziroční nárůst činí 2 517, až dosáhl ke konci roku 2018 počtu 124 055 a z toho 77 % podal insolvenční návrh sám na sebe právě dlužník. Tento fakt je dle názoru autorky způsobem novelami IZ, které se především snaží umožnit „bankrot“ co nejširšímu počtu lidí a firem. Nejvyšší nárůst podaných insolvenčních návrhů byl zaznamenán v roce 2018, kdy jejich počet narostl oproti předchozímu roku o 4 752, naopak nejnižší nárůst byl zaznamenán v roce 2015.

Tabulka 5 - Vývoj podaných insolvenčních návrhů dle navrhovatele (2011-2018)

	Dlužník	Věřitel	Dlužník – likvidátor	Jiná osoba	Dlužník - manželé	Celkem
2011	4666	1296	1721	3	0	7686
2012	5986	1380	1532	3	0	8901
2013	9317	1739	1780	21	0	12857
2014	10988	2111	1082	39	773	14993
2015	11969	2447	383	9	1077	15885
2016	14329	2270	321	2	947	17869
2017	17037	2210	235	28	1046	20556
2018	21418	2478	225	43	1144	25308
Celkem	95710	15931	7279	148	4987	124055

Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR, InfoData - Statistické listy o průběhu insolvenčních řízení, vlastní zpracování, 2019

Nejvíce, tj. 24 574 insolvenčních návrhů bylo podáno u Krajského soudu v Brně, pod který spadají občané s bydlištěm a firmy se sídlem v Jihomoravském kraji, následovně se umístil Krajský soud v Ostravě, který obdržel za sledované období o 485 insolvenčních návrhů méně.

Tabulka 6 - Vývoj insolvenčních návrhů dle krajských soudů (2011-2018)

	MSPH	KSPH	KSCB	KSPL	KSUL	KSHK	KSBR	KSOS	Celkem
2011	1144	129	500	736	812	584	2140	1641	7686
2012	964	506	477	700	1146	642	2968	1498	8901
2013	1670	1456	768	1252	1724	940	3203	1844	12857
2014	2103	1672	767	1536	1836	1465	3038	2576	14993
2015	1996	2070	730	1573	1800	1358	3020	3338	15885
2016	1627	1702	843	2010	2449	1768	3350	4120	17869
2017	1378	1950	1273	2483	3469	2669	3011	4323	20556
2018	2403	2112	1572	3052	3687	3889	3844	4749	25308
Celkem	13285	11597	6930	13342	16923	13315	24574	24089	124055

Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR, InfoData-Statistické listy o průběhu insolvenčních řízení, vlastní zpracování, 2019

Jak již bylo zmíněno za sledované období, tj. za dobu 8 let insolvenční soudy obdrželi celkem 124 055 insolvenčních návrhů, z nichž 59 316 insolvenční soudy neschválily, a to především kvůli jejich vadám, tj. 46 % návrhů, druhým nejčastějším důvodem pro zastavení řízení bylo nezaplacení zálohy na náklady insolvenčního řízení, tj. 16 % návrhů. Zabránit tak vysokému počtu odmítnutých insolvenčních návrhů měla pomoci novela IZ účinná od července 2017, která povoluje podání insolvenčního návrhu pouze

prostřednictvím advokáta, exekutora, insolvenčního správce či akreditované osoby. Tímto krokem chtělo Ministerstvo spravedlnosti ČR regulovat komerční subjekty, které své poradenské služby poskytovaly spíše pro peníze, a to i za cenu chybně zpracovaného insolvenčního návrhu. Toto jednání ještě více zhoršovalo už i tak špatnou situaci dlužníků.

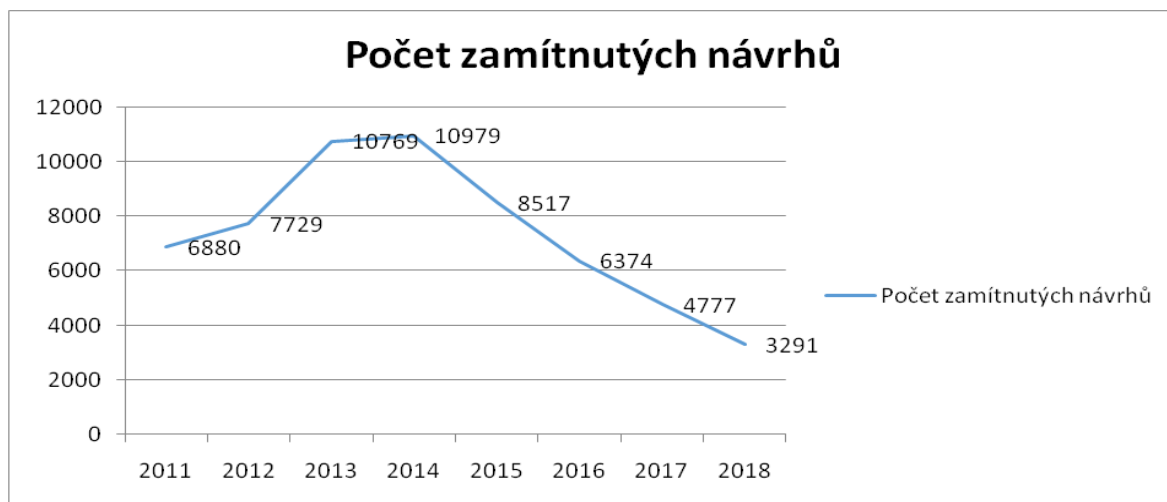
Tabulka 7 - Vývoj počtu neschválených insolvenčních návrhů (2011-2018)

	Zamítnuté ins. návrhy				Odmítnuté ins. Návrhy		Zastavená řízení			Celkem
	Pro nedostatek majetku	Pro vady ins. návrhu	Nedoložení pohledávek věřitele	Ostat. důvody	Vady insol. návrhu	Ostat. důvody	Zpětvzetí ins. návrhu	Nezaplacení zálohy na náklady ins. řízení	Ostat. Důvody	
2011	1365	91	34	32	3459	110	823	761	205	6880
2012	1212	96	31	47	3746	199	909	1179	310	7729
2013	1441	130	29	93	5136	388	1231	1803	518	10769
2014	640	106	37	83	5331	516	1947	1618	701	10979
2015	108	98	34	84	4277	528	1230	1477	681	8517
2016	29	68	41	55	2931	426	853	1379	592	6374
2017	19	60	21	47	1808	398	615	1057	752	4777
2018	27	48	20	54	954	351	376	338	1123	3291
Celkem	4841	697	247	495	27642	2916	7984	9612	4882	59316

Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR, InfoData - Statistické listy o průběhu insolvenčních řízení, vlastní zpracování, 2019

Z grafu č. 3 je patrné, že od roku 2017 počet odmítnutých insolvenčních návrhů pro jejich vady výrazně poklesnul a v roce 2018 byl zaznamenán nejmenší počet celkově zamítnutých insolvenčních návrhů za sledované období. Což značí, že cíl zmiňované novely se naplnil.

Graf 3 - Vývoj počtu zamítnutých insolvenčních návrhů (2011-2018)

Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR, Statistické listy o průběhu insolvenčních řízení, vlastní zpracování, 2019

Nevýhodou statistických listů Ministerstva spravedlnosti ČR o průběhu insolvenčních řízení je, že nerozlišují, zda se insolvenční řízení týká podnikatelských subjektů či fyzických osob nepodnikatelů. Proto budu nadále pracovat s daty společnosti CRIF-Czech CreditBureau, a.s., která čerpá informace o podnikatelských subjektech se sbírky listin, živnostenského, insolvenčního a obchodního rejstříku, centrálního registru dlužníků a registru ekonomických subjektů. Použitá data z uvedených důvodů považuji za důvěryhodná.

Tabulka 8 - Počet úpadků podnikatelských subjektů a způsobů jeho řešení (2014-2018)

	Právníkové podnikatelské osoby			Fyzické podnikatelské osoby		
	Celkem	Z toho konkurs	Z toho reorganizace	Celkem	Z toho konkurs	Z toho oddlužení
2014	1362	1330	32	7696	849	6847
2015	1051	1033	18	7137	1158	5979
2016	933	906	27	7022	1176	5846
2017	810	790	20	6344	764	5580
2018	701	684	17	5415	313	5102
Celkem	4857	4743	114	33614	4260	29354

Zdroj: CRIF – Czech CreditBureau, a.s., vlastní zpracování, 2019

Dle tabulky 8 počet bankrotů podnikatelských subjektů v posledních letech dlouhodobě výrazně klesá. Za pouhých pět let se počet bankrotů obchodních společností snížil téměř o polovinu a počet bankrotů fyzických osob podnikatelů o necelou třetinu. U obchodních společností je průměrný meziroční pokles o 165 subjektů a u fyzických podnikatelských subjektů činí pokles o 570 subjektů. Výše uvedená tabulka obsahuje vývoj počtu bankrotů podnikatelských subjektů pouze od roku 2014, jelikož právě od začátku tohoto roku mohou vyhlásit osobní bankrot formou oddlužení i fyzické podnikatelské subjekty za předpokladu souhlasu dlužníkových věřitelů. Touto formou bylo za sledované období rozhodnuto o řešení úpadku 29 354 fyzických podnikatelských subjektů a díky tomu bylo v roce 2014 prohlášeno nejvíce úpadků fyzických podnikatelských osob, zbytek úpadků tj. 4 269 bylo řešeno prohlášením konkursu na majetek dlužníka. Nejméně bankrotů fyzických podnikatelských osob bylo zaznamenáno v roce 2018, stejně tak byl i nejmenší počet bankrotů obchodních společností. Za sledované období bylo celkem prohlášeno 4 857 úpadků obchodních společností, z toho 98 % procent úpadků bylo řešeno prostřednictvím konkursu a zbývající pouhé 2 % reorganizací. Tu se nabízí otázka, proč tak málo firem využívá tento způsob řešení úpadku, když dobře provedená reorganizace je jedním z nástrojů, jak lze uspokojit větším procentem věřitele oproti konkurzu. Ale je to právě většinou rozhodnutí majoritní věřitelů, kteří raději upřednostňují konkurz, aby mohli rozprodat zbylá aktiva, protože chtějí rychle svoje peníze zpět. To, jestli bude podnik dále zaměstnávat lidi nebo dál provozovat činnost, je bohužel druhořadé.

Z dat společnosti CRIF-Czech CreditBureau, a.s. rovněž vyplývá, že nejvíce bankrotů obchodních společností od roku 2016 do roku 2018 zaznamenalo odvětví obchodu, tj. 607, nejméně pak obchodních společností podnikajících v odvětví zemědělství, tj. 68. Výraznému nárůstu úpadků došlo v roce 2017 v odvětví stavebnictví kdy se nárůst oproti předchozímu roku více než ztrojnásobil.

Tabulka 9 - Počet úpadků obchodních společností dle vybraných odvětví (2016-2018)

Odvětví	2018	2017	2016	Celkem
Obchod	174	200	233	607
Průmysl	115	130	148	393
Stavebnictví	83	128	37	248
Zemědělství a dobývání	20	19	29	68
Ubytování a stravování	36	41	37	114
Doprava, skladování a činnosti cestovních kanceláří	36	35	34	105

Zdroj: CRIF – Czech CreditBureau, a.s., vlastní zpracování, 2019

4.4 Příčiny úpadků dle forem podnikání

Existuje šest hlavních příčin úpadku podniku, a to:

- a) špatný management, jenž zanedbává základní podnikatelskou aktivitu nebo nejsou plně kompetentní,
- b) přílišná expanze, jenž vytváří menší hodnoty, než podnik do ní vložil,
- c) neodpovídající finanční řízení, které vede k nedostatečnému využití finančních zdrojů, např. nevyužití investic do výrobní kapacit,
- d) vysoké náklady, způsobené např. nízkou produktivitou práce,
- e) vznik nové silné konkurence,
- f) špatně odhadnutý pohyb poptávky.⁸³

V úpadku se jakýkoliv podnikatelský subjekt neocitne ze dne na den, jedná se o dlouhodobější proces, který s sebou nese i řadu varovných signálů. Především je na vedení, managerovi společnosti či samotném podnikateli, aby tyto signály, že není něco v pořádku, včas rozpoznal. Jako velký problém se ukázala obecná vzdělanost českých podnikatelů, která není dostačující. Dle mého názoru ten, kdo podniká, byl si měl neustále doplňovat své znalosti, jak právní, tak ekonomické, přičemž ale životní škola a praxe je nejdůležitější.

Potom nastává druhá a o to horší situace, kdy část podnikatelských subjektů umí rozpoznat výstražné náznaky krize, ale bojí se problém a selhání přiznat z důvodu medializace a konfliktů s financujícími bankami a dalšími věřiteli. Právě díky neodpovědnému jednání statutárních orgánů se společnosti dostávají do krizových situací.

⁸³ DEDOUCHOVÁ, Marcela. *Strategie podniku*. 2001, str. 103.

Další příčinou úpadků může být nepovedený podnikatelský záměr, kdy podnikatel až tak neřeší budoucnost svého podnikání a jedná poněkud unáhleně. Ale i ten nejlepší podnikatelský plán může selhat a nepřinášet očekávaný zisk, například kvůli nevhodnému ekonomickému prostředí, proto je dobré vstup na trh správně načasovat.

Do úpadku se bohužel dostala řada firem, i přestože byly dlouhodobě v zisku, a to díky ctižádostivým rozhodnutím, kdy vedení firmy se rozhodlo koupit další závod od jiného podnikatele za generovaný zisk v uplynulých letech. Ovšem nový majitel si nepoložil otázku, proč předchozí vlastník onen závod prodával. Obvyklý scénář pak zpravidla je, že kupující posiluje novou část svého byznysu na úkor původního a ten mu pomalu ale jistě přestává fungovat.

Věřitelský insolvenční návrh bývá rovněž podáván na obchodní společnosti, které se však do úpadku dostali svým záměrným a vědomým jednáním, kdy firma odvádí své finanční prostředky do jiných firem zpravidla vlastněných nastrčenými spřátelenými osobami. Toto odčerpávání prostředků většinou ovšem není přímé, ale má zpravidla podobu výrazně nevýhodných obchodů.

Z insolvenčních řízení dostupných v insolvenčním rejstříku vyplývá, že nejmenší zastoupení mají rodinné firmy, kde dochází ke generační obměně. Nástupníci mají často pragmatictější a profesionálnější pohled na věc než zakladatelé firem a jsou schopni vstřícnějšího přístupu k řešení problému. Dále také vyplývá, že v případě insolvenčních návrhů podaných ze strany věřitelů, jsou dlužníci nekontaktní a neposkytují insolvenčnímu správci žádnou součinnost, jako například předání potřebných dokumentů související s účetnictvím dlužníka. Jednatelé těchto společností jsou obvykle občané cizích národností, kteří se nezdržují na území ČR, a tudíž jsou těžko dohledatelní.

4.4.1 Příčiny úpadků obchodních společností

Pro lepší představu, co způsobuje úpadek právnických podnikatelských, byla dále provedena analýza konkrétních insolvenčních řízení veřejně dostupných v insolvenčním rejstříku. Stěžejní pro zjištění příčin úpadku jsou insolvenční návrhy a zprávy insolvenčních správců o hospodářské situaci dlužníka. Například společnost PEMAVAKO

s.r.o., IČ 28005473, se sídlem Na Roudné 443/18, Plzeň, PSČ 301 00, která se zabývala poskytováním softwaru a poradenstvím v této oblasti, na jejíž majetek byl usnesením Krajského soudu v Plzni pod č.j. 29 INS 20702/2018-A-10 ze dne 31.1.2019 prohlášen konkurs, jako hlavní důvod úpadku uvedla nátlak obchodního partnera k navýšení obchodních zástupců, pod výhrůzkou ukončení spolupráce. Navýšení obchodních zástupců mělo za následek zvýšení mzdových nákladů, přičemž ale výše tržeb zůstala stejná. To způsobilo platební neschopnost a propouštění zaměstnanců. Následně zmiňovaný obchodní partner odebral dlužníkovi autorizaci pro prodej a servis softwarů, čímž dlužníka přiměl k podání insolvenčního návrhu.⁸⁴

Společnosti GAS-MONT v.o.s. v likvidaci, IČ 00199133, se sídlem Na Neklance 978/14, Praha – Smíchov, PSČ 150 00, která se zabývala montáží a opravou plynoměrů, byl usnesením Městského soudu v Praze sp. zn. 80 Cm 100/2012 ze dne 14.11.2013 jmenován likvidátor a dne 31.8. 2016 tímž soudem zjištěn úpadek spojený s prohlášením konkursu vedený pod sp. zn. MSPH 90 INS 6484/2016, jehož příčinou byl v roce 2012 výrazný pokles zakázek což dlužníka vehnalo do druhotné platební neschopnosti a přinutilo k propouštění zaměstnanců.⁸⁵

Další konkurs vedený Městským soudem v Praze pod sp. zn. MSPH 94 INS 19323/2016 byl prohlášen na spol. ARITA, spol. s r.o., IČ 62415395, se sídlem Novotného lávka 200/5, Praha 1, PSČ 110 00 a základním kapitálem ve výši 102 000,- Kč. Společnost má jediného společníka GASPIK TRADE s.r.o., IČ 27615961, se sídlem Harmonická 1384/13, Praha 13, PSČ 158 00 na kterého byl podíl převeden předcházejícími společníky v listopadu 2014, tj. 2 roky před zjištěním úpadku. Insolvenční správce podal k insolvenčnímu soudu odpůrčí žalobu proti společnosti GASPIK TRADE s.r.o, jelikož dlužník opakovaně zasílal bezhotovostní převody finančních částek ve prospěch bankovních účtů jediného společníka, které v souhrnu dosáhly částky přes 2,8 mil. Kč. Dlužník měl provádět veškeré výše uvedené platby na základě příkazní smlouvy uzavřené dne 19.1.2015 mezi dlužníkem a jediným společníkem, přičemž platby byly prováděny v období roku 2016, kdy s ohledem na množství a objem neuhrazených splatných závazků dlužníka vůči jeho

⁸⁴ Insolvenční rejstřík, Ministerstvo spravedlnosti. [online]. [cit. 2019-02-09]. Dostupné z WWW: https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=58ECB94788284A52A85B69077CC99ADF

⁸⁵ Insolvenční rejstřík, Ministerstvo spravedlnosti. [online]. [cit. 2019-02-09]. Dostupné z WWW: https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=fb36e54b-5177-4a86-b715-2fe634786bca

obchodním partnerům, orgánům státní správy i zaměstnancům si dlužník musel být vědom, že se nachází v úpadku. Insolvenční správce se tedy domníval, že dlužník provedením bezhotovostních finančních převodů úmyslně zkrátil možnost uspokojení věřitelů a měl za to, že tento úmysl byl jedinému společníkovi znám s ohledem na skutečnost, že jediný společník tvoří s dlužníkem koncern. V této věci Městský soud v Praze vydal rozsudek č.j. 194 ICm 4764/2017-36 ze dne 13.5.2019, kterým rozhodl, že spol. GASPIK TRADE s.r.o. je povinna do majetkové podstaty dlužníka zaplatit předmětnou částku ve výši 2,8 mil. Kč.⁸⁶

Krajský soud v Brně schválil usnesením č.j. KSBR 40 NS 7117/2018-B-53 reorganizační plán spol. VUCHZ, a.s, IČ 00008711, se sídlem Brno, Křížíkova 2697/70, PSČ 612 00, jejímž hlavním předmětem podnikatelské činnosti je výroba a dodavatelská činnost v oblasti zařízení technologických linek pro chemický a petrochemický průmysl, potravinářství, zemědělství a ekologii. Měsíční tržby dlužníka činili průměrně 500 000,- Kč, přičemž jen výdaje za mzdy a odvody pojištění činili celkem 400 000,- Kč, tudíž podnik nebyl schopen pokrýt veškeré náklady spojených s provozem podniku a už vůbec nebyl schopný splácet úvěry vůči bankám. Prodlužování provozu podniku mělo za následek vytváření a zvyšování pohledávek věřitelů. Tuto situaci se snažil dlužník vyřešit řadou úsporných opatření za účelem minimalizace nákladů provedených tak, aby byl v krátké době schopen svoji činnost plně obnovit v případě realizace nových zakázek. Právě díky zaslouženým novým zakázkám a byl reorganizační plán přijat. Znalecký posudek stanovil, že v případě prohlášení konkursu by došlo k uspokojení pouze jednoho zajištěného věřitele do výše 6,94 %, ostatní věřitelé by nebyli uspokojeni vůbec, naproti tomu v rámci reorganizace by věřitelé byli uspokojeni do výše 21 %.⁸⁷

Společnost FIGURKA, o.p.s., IČ 27419428, se sídlem Ruská 1078/2, Říčany, PSČ 251 01, nabízela základním a mateřským školám a volnočasovým centrům výukový program s názvem Figurková školička. Náplní programu byl rozvoj intelektu dětí za využití výukových pomůcek, to je cvičebnic, šachových stavebnic, zpěvníků, DVD, CD, maňásků. Dlužníkovým hlavním příjmem byla finanční podpora od Evropského sociálního

⁸⁶ Insolvenční rejstřík, Ministerstvo spravedlnosti. [online]. [cit. 2019-02-09]. Dostupné z WWW: https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=458622E3A9244434809A54429BD027E0

⁸⁷ Insolvenční rejstřík, Ministerstvo spravedlnosti. [online]. [cit. 2019-02-09]. Dostupné z WWW: https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=CB5AE85506C44C02BC0040A8330AFFDD

fondu, Ministerstva školství a tělovýchovy, Ministerstva práce a sociálních věcí. Dlužník se dostal do úpadku díky jednání bývalé ředitelky, jenž bylo v rozporu s péčí řádného hospodáře. Tomuto jednání nasvědčují přihlášené pohledávky do insolvenčního řízení Finančním úřadem pro Středočeský kraj, jakožto věřitelem, vzniklé z titulu platebních výměrů za porušení rozpočtové kázně dlužníka. Vyměřenou částku ve výši 175 274,- Kč nebyl dlužník schopen uhradit, a tak raději podal insolvenční návrh, na jehož základě byl dne 16.12.2016 Městským soudem v Praze, usnesením č.j. KSPH 67 INS 17080/2016-A-34 prohlášen na jeho majetek konkurs.⁸⁸

4.4.2 Příčiny úpadky fyzické osoby – podnikatele

U fyzických podnikatelských subjektů mezi hlavní problémy patří neschopnost dostatečně kvalitně zvládat všechny právní, finanční, účetní a jiné činnosti, problematické je také získávání kvalitních zaměstnanců, na jejichž zaplacení a výcvik nemá podnikatel dostatek finančních prostředků. Téměř všechny problémy souvisejí s nedostatkem vlastních finančních prostředků a nevytváření potřebných rezerv na tzv. horší časy, zejména kdy získání úvěru od banky je poměrně složitý a zdlouhavý proces. Podnikatelé rovněž nejsou schopni v přiměřené míře využívat programů na podporu podnikání. Bohužel řada fyzických podnikatelských osob se do finanční krize dostala kvůli nepřízni osudu v podobě rodinných či a zdravotních problémů.

Jako příklad insolvenčního řízení fyzických podnikatelských osob uvádím insolvenční řízení pana Daniela Hejhala vedené Krajským soudem v Plzni pod sp. zn. KSPL 52 INS 13534/2018. Příjem dlužníka tvoří odměna poskytovaná za jeho činnost dopravce společností Crocodile Logistics spol. s r.o., IČ 04208099, Poděbradská 206/57, Praha 9, PSČ 198 00, na základě rámcové smlouvy. Tento příjem je v nepravdělné výši v závislosti na ročním období a počtu zakázek, průměrně však jeho čistý příjem činí 23 000,- Kč. Dlužník se do úpadkové situace dostal během rozvodu a s ním spojených nákladů na právní zastoupení. Dlužník se snažil získat dceru do střídavé péče, a aby

⁸⁸ Insolvenční rejstřík, Ministerstvo spravedlnosti. [online]. [cit. 2019-02-09]. Dostupné z WWW: https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=44FBE1FA96A44309BA67B479AEBB320A

s ní mohl trávit více času, musel změnit zaměstnání, kde měl kratší pracovní dobu ale i o to méně peněz, které nestačily na úhradu jeho závazků.⁸⁹

Další příkladem je insolvenční řízení paní Gabriely Kočandřlové vedené Městským soudem v Praze po sp. zn. MSPH 60 INS 2429/2018. Dlužnice pracuje jakožto kadeřnice v pronajatém malém salónku a dle doloženého daňového přiznání k dani z příjmu fyzických osob za rok 2018 její průměrný čistý měsíční příjem činil 17 600,- Kč. Dlužnice začala vnímat blížící se krizi již 3 roky před podání insolvenčního návrhu, kdy její příjmy poklesly na takovou úroveň, že nebyla schopna hradit své závazky. Navíc v té době dlužnici umřela blízká osoba a k těžkému životnímu období se přidaly i zdravotní problémy, které dlužnici vyřadily z pracovního procesu. V důsledku výpadku příjmu vznikly dlužnici další dluhy.⁹⁰

Dlužník pan Čeněk Pokorný, jehož insolvenční řízení je vedeno Krajským soudem v Ústí nad Labem pod sp. zn. KSUL 74 INS 18228/2016 se do finančních problémů dostal postupně. Jako řemeslník pracující sám na sebe je závislý na včasném proplacení faktur za provedené práce. Bohužel hlavní zákazník dlužníka se opozdil s placením, a to zrovna v období, kdy dlužníkovi scházeli peníze na živobytí a domácnost. Situaci se dlužník snažil řešit pomocí kreditních karet a úvěru na bydlení a následnou konsolidací půjček, ale to situaci ještě více zhoršilo.⁹¹

Dlužnice paní Jana Dirlbecková, jejíž insolvenční řízení je vedeno Městským soudem v Praze pod sp. zn. MSPH 76 INS 7967/2012 původně provozovala v pronajatých prostorech maloobchod s konfekcí. Tuto činnost s ohledem na nízkou poptávku musela ukončit. Svůj podnik proto přeměnila na studio, zaměřující se na cvičení, a to konkrétně na třech strojích Vibrostation, které měla dlužnice v nájmu. Avšak kvůli nízkému počtu zákazníků nebyl zisk dlužnice dostatečný na pokrytí nákladů souvisejících s provozem

⁸⁹ Insolvenční rejstřík, Ministerstvo spravedlnosti. [online]. [cit. 2019-02-09]. Dostupné z WWW: https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=3054147E98054EA2AC635FC45033D5FB

⁹⁰ Insolvenční rejstřík, Ministerstvo spravedlnosti. [online]. [cit. 2019-02-09]. Dostupné z WWW: https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=81E90957035E2D28E05333F21FACC489

⁹¹ Insolvenční rejstřík, Ministerstvo spravedlnosti. [online]. [cit. 2019-02-09]. Dostupné z WWW: https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=97E356A15A984002B8F498A35A8BF931

podniku, čímž dlužníci vznikli dluhy. Ty se dlužnice snažila uhradit za pomoci půjček, což vedlo k úpadku. Jelikož dlužnice nevlastní žádný majetek, který by mohl být zpeněžen. Městský soud v Praze pod usnesením sp. zn. MSPH 76 INS 7967/2012-B-63 rozhodl schválení reorganizačního plánu.⁹²

4.5 Anketa

V této části diplomové práce je vyhodnocena anketa, která je zaměřená na znalost občanů o úpadku podnikatelských subjektů a na jeho nejčastější příčiny vzniku. Anketa se skládá celkem z jedenácti uzavřených či polootevřených otázek. Za pomoci webového portálu www.survio.cz na anketu odpovědělo 112 respondentů. Z toho 64 mužů a 48 žen. Nejvyšší zastoupení mají muži a ženy ve věku 26 až 50 let.

První otázka se týkala toho, aby dotazovaní zaškrtnli, jaké znají druhy úpadků podnikatelských subjektů. Na tuto otázku odpovědělo 18 respondentů že znají úpadek z důvodu platební neschopnosti, předlužení a hrozící úpadek, 25 respondentů odpovědělo že znají hrozící úpadek, 38 respondentů zaškrtnli odpověď předlužení a 31 respondentů zaškrtnlo platební neschopnost.

Druhá otázka se zaměřila na znalost respondentů o možnostech řešení úpadků u podnikatelských subjektů. Na tuto otázku odpovědělo 22 respondentů že úpadek se dá řešit pomocí konkurs, oddlužení, reorganizace, 28 respondentů odpovědělo pouze reorganizace a konkurs a u 27 respondentů byl zaškrtnut pouze konkurs a u 35 respondentů pouze oddlužení.

Další otázka zkoumala nejčastější příčiny úpadku, kdy respondenti měli na výběr ze čtyř možností a rovněž mohli vypsát vlastní odpověď. Zde výrazně převažovala odpověď nezodpovědné jednání statutárních orgánů, jenž zvolilo 42 respondentů. Jako druhá nejčastější příčina úpadku podnikatelských subjektů byla 38 respondenty zvoleno špatný podnikatelský záměr. Odpověď nevhodné ekonomické prostředí zvolilo 11 respondentů a 16 respondentů zvolilo jako příčinu úpadku nedostatek vlastních finančních prostředků. Vlastní odpověď uvedlo 5 respondentů, kteří jako příčinu napsali finanční negramotnost.

⁹² Insolvenční rejstřík, Ministerstvo spravedlnosti. [online]. [cit. 2019-02-09]. Dostupné z WWW: https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=22e5702f-d32f-45f5-9591-a3205a8980ec

Čtvrtá otázka se ptala dotazovaného, zda se někdy setkal s úpadkem podnikatelského subjektu ve svém okolí, při níž 33 respondentů odpovědělo ne, a 79 respondentů odpovědělo ano. Uvedené znamená, že cca 71 % dotazovaných se setkala ve svém okolí s úpadkem. Z respondentů, kteří odpověděli, že se s úpadkem ve svém okolí setkali, bylo 31 podnikatelů, 33 studentů a 48 zaměstnanců.

V případě, že dotazovaný na předchozí otázku odpověděl ano, pátá otázka zjišťovala, o jakou formu podnikatelské osoby se jednalo. Na tuto otázku odpovědělo 29 respondentů, že se jednalo o fyzickou osobu podnikající na základě živnostenského oprávnění či na základě jiného, než živnostenského zákona, 11 respondentů odpovědělo, že se jednalo o akciovou společnost, 23 respondentů zvolilo společnost s ručením omezeným, 4 respondenti uvedli, že se jednalo o veřejnou obchodní společnost, 10 respondentů uvedlo komanditní společnost a 2 respondenti uvedli družstvo.

Šestá otázka zjišťovala, kde by korespondenti hledali informace o jednotlivých insolvenčních řízeních. Na výběr měli ze tří možností a taktéž mohli doplnit i vlastní odpověď. 39 korespondentů by informace hledali v evidenci úpadku, 47 korespondentů v insolvenčním rejstříku a 24 korespondentů v seznamu insolvenčních správců. Jeden korespondent uvedl, že by informace hledal na internetu a jeden respondent by informace hledal v administrativním registru ekonomických subjektů.

Sedmá otázka se dotazovala respondentů, zda někdy využili služeb finančního poradce. Jestliže respondent odpověděl ano, byl požádán o sdělení, v jaké věci potřeboval od finančního poradce poradit. Na tuto otázku odpovědělo 89 respondentů ne a 23 respondentů ano. Z respondentů, kteří využili služeb finančního poradce bylo 16 podnikatelů a 7 zaměstnanců a potřebovali zejména poradit ve věci daní, životního pojištění, stavebního spoření nebo hypotečního úvěru.

Osmá otázka spočívala v tom, zda respondent je žena či muž. 64 respondentů jsou muži a 48 ženy.

Další otázka byla zaměřena na ekonomické postavení dotazovaného. 34 respondentů jsou studenti, 42 podnikatelé, 36 zaměstnanci, nezaměstnaný respondent nebyl žádný.

Desátá otázka zjišťovala, jaké je nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. Na tuto otázku odpovědělo 18 respondentů s výučním listem, 15 respondentů s výučním listem a maturitní nástavbou, 32 respondentů se středoškolským vzděláním – maturitou a 27 respondentů s vysokoškolským vzděláním.

V poslední jedenácté otázce byli respondenti dotazováni, do jaké věkové kategorie patří. 36 respondentů odpovědělo, že jim je od 15 do 25 let, 47 respondentů spadá do věkové kategorie od 26 do 50 let a 29 respondentů je starších 51 let.

4.6 Opatření k přecházení vzniku úpadku

Jako jedno z opatření k eliminaci úpadku podnikatelských subjektů lze považovat zavedení controllingu, který pomáhá odpovědným osobám usměrňovat chod podniku. Díky controllingu má vedení společnosti větší přehled o ekonomických výsledcích firmy a tím pádem může lépe plánovat v krátkodobém i dlouhodobém horizontu objem výroby a prodeje, rozpočet nákladů a zisků atd. Důležité je, aby získané informace byly důvěryhodné, nezkreslené a hlavně dobře vyhodnocené, aby v případě varovných signálů poukazujících na blížící se krizi, měl podnikatel dostatek času učinit kroky a opatření k ozdravení podniku.

Jako další opatření proti úpadku podnikatelských subjektů je připravený krizový plán pro případ vážného, byť krátkodobého výpadku příjmů. Součástí krizového plánu by měla být i dostatečná finanční rezerva, která poslouží k úhradě nákladů v případě poklesu zakázek či neobdržení finančních prostředků od svých klientů.

Proto jako další prostředek prevence je vhodné prověřovat věrohodnost a platební morálku zákazníků tak, aby kvůli jejich nespolehlivosti nehrozil podnikatelským subjektům úpadek kvůli druhotné platební neschopnosti. Dnes již existuje řada firem, které se zabývají prověřováním bonity firem a vymáháním pohledávek. Mají informace o podnikatelských subjektech v ČR a přístup k celosvětové databázi firem, díky které mohou získat informace o bonitě firmy z jakékoliv země světa.

Fyzické podnikatelské osoby by jako prevenci před výpadkem příjmu kvůli dlouhodobějším zdravotním problémům měly využít možnosti pojištění pro případ nemoci,

které garantuje živnostníkovi minimální denní finanční částku po dobu jeho pracovní neschopnosti.

Dále by podnikatelské subjekty měly sledovat aktuální hospodářskou situaci země a její právní předpisy, vztahující se například k daňovým povinnostem, k platbám povinného zdravotního či důchodového pojištění, zavedení elektronické evidence tržeb tak, aby předešly případným finančním sankcím za nesplnění povinností, které by pro ně mohly být likvidační. Pokud je toto nad síly podnikatelských subjektů, měly by zvážit možnost využití daňového poradce, který jim podá komplexní informace a servis týkající se daní, účetnictví a kontrolní činnosti.

5 Shrnutí výsledků zkoumání a diskuze

Rozlišujeme několik druhů úpadků podnikatelského subjektu, a to úpadek kvůli platební neschopnosti, předlužení či hrozící úpadek u všech druhů úpadků je předpoklad existence více než dvou věřitelů. Česká právní úprava, tj. IZ řeší úpadek obchodních korporací dvěma způsoby, a to konkursem nebo reorganizací. Rozdíl mezi těmito způsoby je, že organizace na rozdíl od konkursu umožňuje dlužníku pokračovat ve své aktivitě poté co, budou provedena určitá opatření dle reorganizačního plánu, jenž povedou k vytvoření zisku, a tím pádem k umoření pohledávek. U konkursu je převážně podnikatelská činnost zastavena a věřitelé jsou uspokojeni z výtěžku prodaného majetku dlužníka.

Rovněž konkursem může být řešen i úpadek fyzické podnikatelské osoby, kdy insolvenční řízení probíhá za stejných podmínek jako u obchodních společností. Dalším a mnohem přívětivějším řešením úpadku je oddlužení prostřednictvím splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, to však za předpokladu souhlasu dlužníkových věřitelů. Výhodu oddlužení spatřuji v tom, že pokud dlužník dodrží podmínky oddlužení, tj. za 3 roky zaplatí alespoň 60 % pohledávek nezajištěných věřitel nebo po dobu 5 let bude žít se zákonem daného životního minima, budou mu insolvenčním soudem zbývající neuhrazené dluhy odpuštěny. Právě možnost odpuštěním dosavadních neuhrazených dluhů dává naději mnoha fyzických podnikatelských subjektům, jak začít nový život s čistým štítem. Aby byl úpadek na právnickou či fyzickou podnikatelskou osobu prohlášen, je však nutné podat k příslušnému insolvenčnímu soudu insolvenční návrh, sepsaný akreditovanou osobou.

Na základě poznatků získaných studijí právních předpisů, odborné literatury, relevantních zdrojů a statistických údajů jsou příčiny úpadku obchodních společností zejména spojeny s:

- a) nezodpovědným jednáním statutárních orgánů,
- b) neochotou přiznat potíže v případě vlastnický řízených firem,
- c) obavou z negativní publicity spojené s insolvenčním řízením,
- d) neuváženým ctižádostivým rozhodnutím,
- e) špatným podnikatelským záměrem,
- f) nepříznivým ekonomickým prostředím,

g) ale i úmyslným jednáním vedení firmy, která korporaci tzv. vytunelovala.

U fyzických podnikatelských osob způsobuje úpadek především:

- a) nedostatek finančních, účetních a právních znalostí týkajících se podnikání,
- b) nedostatek vlastních finančních prostředků,
- c) nevytváření potřebných rezerv,
- d) nezaplacení provedené práce zákazníkem,
- e) nepřízeň osudu (vážná nemoc, úmrtí blízké osoby, rozpad vztahu manželství).

Za opatření k eliminaci úpadku podnikatelských subjektů způsobených výše uvedenými skutečnostmi lze považovat:

- a) zavedení controllingu,
- b) připravený krizový plán,
- c) dostatečná finanční rezerva,
- d) prověřování platební morálky zákazníků a obchodních partnerů,
- e) pojištění pro případ výpadku příjmu,
- f) sledování aktuální hospodářské situace a právních předpisů,
- g) využití daňového poradce.

Podstatnou úlohu v eliminaci úpadku hrají kontrolní orgány korporací, jenž jsou povinny jednat při zjištěných ekonomických potížích. Na druhou stranu kontrolní orgány nemusí potřebnými informacemi ani disponovat.

5.1 Opatření k nedostatkům v právní úpravě a praxi

Jako první opatření je zvýšení hranice odnětí svobody pro členy statutárních orgánů tak, aby je hrozba vyššího trestu přinutila k důslednějšímu plnění svých povinností a většímu zájmu o hospodaření společnosti.

V případě podání šikanózního insolvenčního návrhu, který by poškodil dobrou pověst a bonitu podnikatelského subjektu, což by způsobilo ztrátu jeho obchodních partnerů a zákazníků a následný úpadek, by takové jednání nemělo být postihováno jen pokutou, ale mělo by být klasifikováno jako trestný čin.

Jelikož už samotná vyhláška o zahájení insolvenčního řízení může poškodit dobrou pověst podnikatelského subjektu, zákonodárci by se měli zamyslet, zda je opravdu nutné, aby informace o zahájení insolvenčního řízení byly do tří pracovních dnů od doručení insolvenčního návrhu zveřejněny v insolvenčním rejstříku. Přitom lhůta pro uvážení bezdůvodnosti insolvenčního návrhu činí maximálně 7 dnů od jeho podání.

Jako další doporučení je návrh na vylepšení insolvenčního rejstříku, zejména co se týče pokročilého vyhledávání nekonkrétních dlužníků. Během psaní diplomové práce byl nalezen problém, kdy u fyzických osob nešlo na první pohled rozpoznat, zda se jedná o podnikatele či nikoliv, díky tomu následovalo zdlouhavé pročítání jednotlivých insolvenčních návrhů. Dále by prospělo rozšíření možnosti počtu zobrazení insolvenčních případů za určité časové období. Současný insolvenční rejstřík umožňuje filtrovat podle stavu řízení, např. prohlášený konkurs, ale po zvolení této varianty nastane stav, kdy je nedostatečně definováno vyhledávací kritérium, které lze sice doplnit o časové období, ale nesmí přesáhnout více jak 30 dnů. Avšak i v případě zadání kratšího vyhledávacího období např. 14 dnů, neznamená ve vyhledávání úspěch, jelikož počet nalezených záznamů nemůže být větší než povolené maximum, tj. 400 insolvenčních případů. Celé pokročilé vyhledávání je tedy omezeno 2 podmínkami, tj. časovým obdobím a počtem insolvenčních případů.

Administrativní náročnost insolvenčního řízení by pomohly zmírnit elektronické formuláře, ze kterých by šel obsah jejich textu kopírovat. Zejména formulář pro přihlášení pohledávky, kdy manuální přepisování zabere nemalé množství času a je náchylné k chybám. Toto řešení by ušetřilo čas i peníze insolvenčních správců.

Jak již bylo naznačeno, ne každý podnikatelský subjekt má možnost půjčení finanční prostředků pro své podnikání u banky, zejména v případě živnostníků uplatňující snížení základu daně formou paušálu. To vede k tomu, že se papírově sníží i zisk daného podnikatele, jenž následně není dostatečný pro získání potřebného úvěru. Této situace využívají poskytovatelé nebankovních půjček, u nichž je dosažení úvěru mnohem snadnější, neboť pro ně není bonita klienta až tak důležitá. Jelikož zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů, který reguluje výši úroku a sankcí, nedopadá na fyzické a právnické podnikatelské osoby, nebankovní

společnosti finanční prostředky půjčí, ale za cenu vysokého úroku, administrativních poplatků a pokut při prodlení se splácením. To vede do dluhové pasti, kdy dochází ke splácení nebankovních půjček dalšími nebankovními půjčkami. Proto jako další opatření je zavedení zákonných opatření, která i u podnikatelských subjektů usměrní posouzení jejich úvěruschopnosti, stanovy morální výši úrokových sazeb a nákladů, pokut v případě prodlení se splácením a zavedou sankce za nedodržení zákonem daných podmínek.

Vyjma zavádění nových zákonných opatření a případných novelizací insolvenčního zákona, by rovněž prospělo vytvoření správných příležitostí pro získání, prohloubení a osvěžení znalostí finanční gramotnosti tak, aby se obyvatelstvo naučilo zodpovědnému hospodaření s financemi.

5.3 Diskuze

K odvrácení úpadku podnikatelských subjektů by měla dopomoci směrnice Evropské parlamentu a rady 2019/1023 ze dne 30. června 2019 o rámcích pro preventivní restrukturalizaci, druhé šanci a opatření ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice 2012/30/EU. Její přenesení do české právní úpravy se očekává do dvou let. Směrnice je zaměřena na právnické podnikající osoby a jejím cílem je vytvoření mechanismů včasného varování před blížícím se úpadkem v rámci preventivní restrukturalizace. Restrukturalizace by měla podnikům ve finančních potížích umožnit nadále pokračovat v podnikání, ale za předpokladu změny složení, podmínek nebo struktury aktiv a závazků.⁹³

Cílem směrnice je zajistit prostřednictvím systému včasného varování, aby byly podniknuty potřebné kroky k odvrácení úpadku ještě dříve, než se podnikatelské subjekty dostanou do platební neschopnosti. Tím by došlo ke zvýšení šance pro věřitele k uspokojení jejich pohledávek, zabránění ztrátě pracovních míst a hromadění úvěrů.

⁹³ Směrnice evropského parlamentu a rady 2019/1023 ze dne 30. června 2019 o rámcích pro preventivní restrukturalizaci, druhé šanci a opatření ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice 2012/30/EU. In: Úřední věstník. L 172, 29. 26.6.2012, str. 1. Dostupné z WWW: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1494504975382&uri=CELEX:32012R1255>

Účinností systému včasného varování se zabývá projekt TAČR TL02000467, Fakulty podnikohospodářské, Vysoké školy Ekonomické. Tento projekt zkoumal ekonomické ukazatele období jednoho, dvou a tří let před zjištěním úpadku u 4 593 úpadkových podniků v období od roku 2009 do roku 2018 a jejich bezproblémových protějšků ve stejném období. V projektu proběhla v prosinci 2019 odborná diskuze na téma finančních charakteristik odlišujících úpadkové a bezproblémové podniky a tvorbě systému včasného varování podnikové krize, z níž vyplynulo že *„že systém signálů včasného varování by mohl podnikatelům pomoci identifikovat jejich situaci, resp. potvrdit (nebo vyvrátit) to, co mnohdy pouze tuší a přimět je k přijetí ozdravných opatření. Současně by mohl jejich kooperačním partnerům umožnit provést hodnocení jejich obchodního partnera, pokud k tomu mají dostatek informací (a systém má být založen převážně na veřejných informacích). Současně, pokud obchodní partneři informace nemají, mohou si je v rámci obchodních jednání (např. v rámci jednání o uzavření smlouvy) vyžádat.“*⁹⁴ S výsledkem diskuze autorka práce souhlasí a zastává názor, že systém včasného varování by zejména ocenily malé a střední podniky, které nemají v době finančních obtíží dostatek prostředků k oslovení poradce. Přitom právě plynutí času má za následek čím dál větší ztrátu hodnoty podniku.

Na základě otázky č. 3 ankety v praktické části diplomové práce, ze které vyplývá, že nejčastější příčinou úpadku podnikatelských subjektů je nezodpovědné jednání statutárních orgánů, by bylo vhodné zabývat se otázkou, zda podnikatelské subjekty připravovaný systém včasného varování plnohodnotně využijí. Zda v případě varovných signálů učiní kroky k ozdravení podniku a pokud ne, co je k nečinnosti povede. Autorka diplomové práce se ztotožňuje s výrokem Ing. Jaroslava Schönfelda, Ph.D. *„Je zcela legitimní si položit otázku, proč se tak podnik chová a proč oddaluje vstup do insolvenčního řízení až za mez možné záchrany podniku. Důvodem jsou různé motivace managementu a vlastníků. Na straně managementu se může jednat o špatně nastavený motivační systém, strach ze ztráty dobře placeného místa (jednání pod heslem „každý měsíc dobrý“), nepřiznání si neúspěchu, ale i o kriminální motivace (zastírání podvodu*

⁹⁴ Výzkumný projekt TAČR TL02000467, Kolokvium na téma finančních charakteristik odlišujících úpadkové a bezproblémové podniky a tvorbě systému včasného varování podnikové krize. Praha: Vysoká škola ekonomický, 2019. 23 s. [online]. [cit. 24.2.2020]. Dostupné z WWW: <https://im.vse.cz/restrukturalizace-a-insolvence/odborne-kolokvium-prosinec-2019/>

apod.). Na straně vlastníků se může jednat o špatné vyhodnocení situace, nereálné očekávání ohledně hodnoty podniku, čekání na zázrak, celkovou rezignaci a případně o získávání času na zajištění reziduálních nároků jinými než zákonnými postupy (vyvedení aktiv).“⁹⁵

Výše uvedená směrnice má dále zavést pro fyzické podnikatelské osoby tříletou variantu oddlužení, přičemž žádná minimální hranice uspokojení věřitelů není stanovena.⁹⁶ Cílem je, aby se neúspěšní živnostníci mohli co nejdříve zapojit zpět do podnikání.

JUDr. Michal Žižlavský, advokát a předseda rady expertů Asociace insolvenčních správců, to vnímá jako krok správným směrem, jelikož „pro ekonomiku je mimořádně důležité, aby lidé neměli obavu z nějakých tvrdých následků podnikatelského neúspěchu. Je tedy důležité, aby se neúspěšní živnostníci mohli se situací rychle vypořádat a vrátit se třeba s dalším projektem do podnikatelského prostředí. Jinak zde nebudou nové nápady, inovace a obchod nebude fungovat.“⁹⁷

Autorka práce s výrokem pana JUDr. Michala Žižlavského nesouhlasí, domnívá se, že směrnice přispěje spíše ke zvýšení zadluženosti obyvatelstva, kdy spotřebitelé začnou zneužívat institut oddlužení tak, že si založí živnost k dosažení jednoduššího oddlužení bez úmyslu dalšího podnikání. Z důvodu nízkého rizika v podobě dlouhodobého splácení dluhů v případě neúspěchu by tak mohlo docházet k neuváženým podnikatelským záměrům, následným bankrotům a celkovému zvýšení počtu úpadku fyzických podnikatelských subjektů. Zejména u chronických dlužníků může směrnice vyvolat dojem, že své dluhy nemusejí vůbec splácet, a přesto jim budou odpuštěny.

⁹⁵ SCHÖNFELD Jaroslav, (8.8.2017). *Ekonomický pohled na definici úpadku korporace* [online]. [cit. 22.2.2020]. Dostupné z WWW: <http://www.bulletin-advokacie.cz/ekonomicky-pohled-na-definici-upadku-korporace?browser=mobi>

⁹⁶ čl. 20 Směrnice evropského parlamentu a rady 2019/1023 ze dne 30. června 2019 o rámcích pro preventivní restrukturalizaci, druhé šanci a opatření ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice 2012/30/EU. In: Úřední věstník. L 172, 29. 26.6.2012. Dostupné z WWW: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1494504975382&uri=CELEX:32012R1255>

⁹⁷ PROKEŠ, Jan. (29.4.2019) Rozhovor s JUDr. Michal Žižlavský na téma: *Je důležité, aby lidé neměli obavu z podnikání, vítá jednodušší oddlužení živnostníků advokát Žižlavský*. Podle něj se to vrátí na zaměstnanosti a státním rozpočtu [online]. [cit. 2020-2-09]. Dostupné z WWW: <https://domaci.ihned.cz/c1-66562590-je-dulezite-aby-lide-nemeli-obavu-z-podnikani-vita-jednodussi-oddluzeni-zivnostniku-advokat-zizlavsky-podle-nej-se-to-vrati-na-zamestnanosti-a-statnim>

6 Závěr

Podání insolvenčního návrhu by mělo být až posledním řešením finanční krize, jelikož ještě předtím následuje řada ukazatelů signalizujících potíže podnikatelského subjektu. Je tedy na samotné fyzické či právnické podnikatelské osobě, aby tyto náznaky sledovala a učinila opatření k odvrácení úpadku.

Hlavní cíl diplomové práce, který spočíval ve zjištění příčin úpadů fyzických a právnických podnikatelských subjektů v delším časové řadě a v analýze způsobů jeho řešení, považuje autorka práce za splněný.

Teoretické část diplomové práce obsahuje platné právní předpisy vztahující se k úpadkové problematice, jedná se o předpisy práva živnostenského, občanského, obchodního, trestního ale i mezinárodního. Především se ale tato část práce opírá o IZ, jenž stanovuje způsoby řešení úpadků podnikatelských subjektů, a to prostřednictvím reorganizace, konkursu či oddlužení za předpokladu uspořádání majetkových vztahů mezi dlužníkem a jeho věřiteli. Přestože stěžejním cílem práce nebylo vysvětlit a popsat celou právní úpravu insolvenčního zákona, pro lepší pochopení dané problematiky bylo nutné kromě způsobů řešení úpadků objasnit i druhy úpadků, zásady insolvenčního řízení, účastníky insolvenčního řízení jejich práva a povinnosti, postup přihlašování pohledávek, zpeněžování majetkové podstaty a uspokojování věřitelů. Způsob řešení úpadku podnikatelských subjektů se odvíjí především od formy podnikání, počtu zaměstnanců, výše obratu a dlužníkovy majetku.

Na základě analýz jednotlivých insolvenčních řízení dostupných v insolvenčním rejstříku a ankety byly v podkapitole 4.4 s názvem „*Příčiny úpadků dle forem podnikání*“ diplomové práce popsány příčiny vedoucí k úpadku fyzických a právnických podnikatelských osob a navrženy opatření k jejich předcházení. Nejčastější příčinou spojenou s úpadkem podnikatelského subjektu je jednání statutárních orgánů v rozporu s péčí řádného hospodáře. Mezi další příčiny patří špatný podnikatelský záměr, úmyslné jednání vedení za účelem získání prospěchu na úkor společnosti, nízký vlastní kapitál, shoda nešťastných náhod v podobě rodinným a zdravotním problémům či nepříznivé ekonomické prostředí.

Vývoj úpadků podnikatelských subjektů za delší časové období byl zjištěn za pomoci analýzy dat poskytnutých Českým statistickým úřadem o počtu vzniklých a zaniklých podnikatelských subjektů, statistických dat Ministerstva spravedlnosti ČR o počtu zaniklých právnických osob formou likvidace, podaných a zamítnutých insolvenčních návrhů a rozhodnutí o způsobu řešení úpadku fyzické a právnické podnikatelské osoby. Z těchto dat vyplývá, že za sledované období pěti let počet bankrotů obchodních společností se snížil téměř o polovinu a počet bankrotů fyzických osob podnikatelů o necelou třetinu. U obchodních společností je průměrný meziroční pokles o 165 subjektů a u fyzických podnikatelských osob činí pokles o 570 subjektů. U právnických osob je nejčastějším způsobem řešení úpadku prohlášení konkursu na jejich majetek z 97,65 %, kdežto u fyzických osob podnikatelů převládá oddlužení z 87,33 %.

Za přínos této práce lze považovat prostudování dané problematiky za pomoci odborné literatury, realizace vlastního výzkumu, vyhodnocení zjištěných výsledků a navržení opatření k eliminaci zjištěným nedostatkům v právní úpravě a praxi.

7 Seznam použitých zdrojů

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo: komentář*. Praha: C.H. Beck, Beckovy texty zákonů s komentářem, 2007. 1550 s. ISBN 978-80-7179-591-9.

BARTUŇKOVÁ, Anna. (20.7.2006). *Druhotná platební neschopnost* [online]. [cit. 3.9.2019]. Dostupné z WWW: <https://www.epravo.cz/top/clanky/druhotna-platebni-neschopnost-40689.html>

CRIF – Czech Credit Bureau, a.s, články, analýzy, Vývoj insolvencí v ČR. [online]. [cit. 2018-07-09]. Dostupné z WWW: <https://www.informaceofirmach.cz/clanky/>

Český statistický úřad: Vznik a zánik ekonomických subjektů (2007-2018) [online]. [cit. 2020-2-09]. Dostupné z www: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ORG09&z=T&f=TABULKA&katalog=30831&str=v719>

Český statistický úřad: Ekonomické subjekty podle převažující činnosti CZ-NACE [online]. [cit. 2020-3-09]. Dostupné z www: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=30831&pvo=ORG03&str=v386&v=v7__null__null__null

Český statistický úřad: Počty jednotek zapsaných v registru ekonomických subjektů podle vybraných právních forem podnikání (2010-2019) [online]. [cit. 2020-2-09]. Dostupné z www: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ORG01&z=T&f=TABULKA&katalog=30831&str=v386&v=v7__null__null__null

DEDOUCHOVÁ, Marcela. *Strategie podniku*. Praha: C.H. Beck, 2001. 255 s. ISBN 80-7179-603-4.

DOLEČEK, Marek. (29.9.2017) *Zpeněžení majetkové podstaty zpeněžení* [online]. [cit. 5.9.2019]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/konkurs-ppbi-50760.html#!&charter=3>

HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. V Praze: C.H. Beck, 2013. 280 s. ISBN 978-80-7400-459-9.

HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. 1824 s. ISBN 978-80-7400-691-3.

HOLÁ, Lenka. *Mediace a možnosti využití v praxi*. Praha: Grada, 2013. 512 s. ISBN 978-80-247-4109-3.

Insolvenční rejstřík, Ministerstvo spravedlnosti. [online]. [cit. 2019-02-09]. Dostupné z WWW: https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=22e5702f-d32f-45f5-9591-a3205a8980ec

Insolvenční rejstřík, Ministerstvo spravedlnosti. [online]. [cit. 2019-02-09]. Dostupné z WWW: https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=97E356A15A984002B8F498A35A8BF931

Insolvenční rejstřík, Ministerstvo spravedlnosti. [online]. [cit. 2019-02-09]. Dostupné z WWW: https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=81E90957035E2D28E05333F21FACC489

Insolvenční rejstřík, Ministerstvo spravedlnosti. [online]. [cit. 2019-02-09]. Dostupné z WWW: https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=58ECB94788284A52A85B69077CC99ADF

Insolvenční rejstřík, Ministerstvo spravedlnosti. [online]. [cit. 2019-02-09]. Dostupné z WWW: https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=CB5AE85506C44C02BC0040A8330AFFDD

Insolvenční rejstřík, Ministerstvo spravedlnosti. [online]. [cit. 2019-02-09]. Dostupné z WWW: https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=fb36e54b-5177-4a86-b715-2fe634786bca

Insolvenční rejstřík, Ministerstvo spravedlnosti. [online]. [cit. 2019-02-09]. Dostupné z WWW: https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=3054147E98054EA2AC635FC45033D5FB

Insolvenční rejstřík, Ministerstvo spravedlnosti. [online]. [cit. 2019-02-09]. Dostupné z WWW: https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=44FBE1FA96A44309BA67B479AEBB320A

Insolvenční rejstřík, Ministerstvo spravedlnosti. [online]. [cit. 2019-02-09]. Dostupné z www: Insolvenční řízení sp. zn. 29 INS 20702/2018. Dostupné z www: https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=458622E3A9244434809A54429BD027E0

JOSKOVÁ, Lucie. *Nová společnost s ručením omezeným: právo, účetnictví, daně*. Praha: Grada, 2014. 208 s. ISBN 978-80-247-4445-2.

KALIŠ, Petr. (17.6.2016) *Meratorium v právní praxi* [online]. [cit. 4.9.2019]. Dostupné z WWW: <http://www.bulletin-advokacie.cz/moratorium-v-pravni-praxi?browser=mobi>

KLOCHOVÁ, Vladimíra. (19.2.2016) *Zrušení společnosti s ručením omezeným*

s likvidací [online]. [cit. 4.9.2019]. Dostupné z WWW: <https://portal.pohoda.cz/zakon-a-pravo/legislativa-pro-podnikatele/zruseni-spolecnosti-s-rucenim-omezenym-s-likvidaci/>

KOŠTÁL, Filip, KOTOUS Jan. (18.8.2017). *Mezera krytí v novele insolvenčního zákona* [online]. [cit. 3.9.2019]. Dostupné z WWW: <https://www.epravo.cz/top/clanky/mezera-kryti-v-novele-insolvenčního-zákona-106233.html>

KOZÁK, Jan. *Insolvenční zákon a předpisy související: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 1668 s. ISBN 978-80-7552-135-4.

LANDA, Martin. *Ekonomika insolvenčního řízení*. Ostrava: Key Publishing, 2009. 426 s. ISBN 978-80-7418-031-6.

LESÁK, Jan. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 1 díl. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1608 s. ISBN 978-807478-537-5.

LOJDA, Jiří. (30.7.2014). *Insolvence pro každého: Kdo je insolvenční správce* [online]. [cit. 4.9.2019]. Dostupné z WWW: <https://www.penize.cz/dluhy/288960-insolvence-pro-kazdeho-kdo-je-insolvenčni-spravce>

MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, ve znění zákonů č. 69/2011 Sb. a č. 73/2011 Sb.* Praha: Leges, 2011. 800 s. ISBN 978-80-87212-75-2.

MARŠÍKOVÁ, Lojana. (20.1.2018). *Pravomoc soudu, jeho věcná a místní příslušnost* [online]. [cit. 4.9.2019]. Dostupné z WWW: https://www.insolvenčni-zakon-komentar.cz/onb/33/pravomoc-soudu-jeho-vecna-a-mistni-prislusnost-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFEtumJxPSCGkvE_UqUVUmyfq9uCW/

Ministerstvo spravedlnosti, InfoData - přehled o pravomocných rozhodnutích soudů v občanskoprávních věcech podle druhů sporů – počet věcí [online]. [cit. 2020-2-09]. Dostupné z WWW: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>

Ministerstvo spravedlnosti, InfoData, statistiky výkaznictví, statistický list pro insolvenční řízení [online]. [cit. 2020-2-09]. Dostupné z WWW: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>

MULAČOVÁ, Věra, MULAČ, Petr. *Obchodní podnikání ve 21. století*. Praha: Grada, 2013. 520 s. ISBN 978-80-2474-780-4.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 o insolvenčním řízení, ze dne 20.5.2015. In: *Úřední věstník*, L 141/19, 5.6.2015. Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32015R0848>

Opatření č. 8 k zajištění účelu insolvenčního řízení ze dne 1.11.2017 [online]. [cit. 3.9.2019]. Dostupné z WWW: <https://www.justice.cz/documents/15689/607885/Opat%20C5%2099en%20C3%20AD>

_%C4%8D._8_1.pdf/78319fe7-c165-4865-8e73-48ef72d124a9

PROKEŠ, Jan. (29.4.2019) *Rozhovor s JUDr. Michal Žižlavský na téma: Je důležité, aby lidé neměli obavu z podnikání, vítá jednodušší oddlužení živnostníků advokát Žižlavský. Podle něj se to vrátí na zaměstnanosti a státním rozpočtu* [online]. [cit. 2020-2-09]. Dostupné z WWW: <https://domaci.ihned.cz/c1-66562590-je-dulezite-aby-lide-nemeli-obavu-z-podnikani-vita-jednodussi-oddluzeni-zivnostniku-advokat-zizlavsky-podle-nej-se-to-vrati-na-zamestnanosti-a-statnim>

RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo. 1. vyd.* Praha: ASPI, WoltersKluwer, 2008. 472 s. ISBN 978-80-7357-329-4.

Rozhodnutí nejvyššího soudu ČR ze dne 27.3.2008 sp. zn. 5 Tdo 1412/2007. In: Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek. Dostupné z WWW: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/E2A76463FD3DB6B BC1257A4E0065A4A0?openDocument&Highlight=0,

SCHÖNFELD Jaroslav. (8.8.2017). *Ekonomický pohled na definici úpadku korporace* [online]. [cit. 22.2.2020]. Dostupné z www: <http://www.bulletin-advokacie.cz/ekonomicky-pohled-na-definici-upadku-korporace?browser=mobi>

Směrnice evropského parlamentu a rady 2019/1023 ze dne 30. června 2019 o rámcích pro preventivní restrukturalizaci, druhé šanci a opatření ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice 2012/30/EU. In: Úřední věstník. L 172, 29. 26.6.2012. Dostupné z WWW: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1494504975382&uri=CELEX:32012R1255>

SMRČEK, Luboš, PLAČEK, Jan, SCHÖNFELD, Jaroslav. *Insolvenční řízení (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona)*, Praha: Profesional Publishing, 2016. 304 s. ISBN 978-80-7431-151-2.

Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 6. 2007, Opjn 8/2006, uveřejněno pod číslem 74/2007. Dostupné z WWW: <http://kraken.slv.cz/Opjn8/2006>.

ŠEVČÍK, Daniel. (20.9.2012). *Majetková podstata a její zpeněžení* [online]. [cit. 5.9.2019]. Dostupné z WWW: <http://www.insolvence-sevcik.cz/novinky/detail/zpenizeni-majetku-dluznika.htm>

ŠIMKOVÁ, Radka, VESELÝ, Jan. *Nová forma řešení platební neschopnosti*. In: Právní rádce, 1998, č. 11. ISSN 1210-4817.

ŠVĚSTKA, Jiří a kol., *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. 1736 s. ISBN 978-80-7478-370-8.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17.12.2009 , sp. zn. 12 Cmo 9/2009-29 ve věci KSOS 39 INS 1364/2008. Dostupné z WWW:

<http://kraken.slv.cz/12Cmo9/2009>

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1.10.2010, sp. zn. 1 VSPH 723/2010-A-12 ve věci KSPL 20 INS 7134/2010. Dostupné z WWW: <http://kraken.slv.cz/1VSPH723/2010>

VRBA, Milan, ŘEHÁČEK, Oldřich. *Nová úprava obchodních korporací a některé její souvislosti s insolvenčním právem*. Právní rozhledy, 2012, č. 10.

Výzkumný projekt TAČR TL02000467, Kolokvium na téma finančních charakteristik odlišujících úpadkové a bezproblémové podniky a tvorbě systému včasného varování podnikové krize. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2019. 23 s. [online]. [cit. 24.2.2020]. Dostupné z www: <https://im.vse.cz/restrukturalizace-a-insolvence/odborne-kolokvium-prosinec-2019/>

WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. Praha: Leges, 2015. 352 s. ISBN 978-80-7502-077-2.

Zákon č. 40/2009 Sb., ze dne 8.1.2009, Trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů* 9.2.2009, částka 11.

Zákon č. 455/1991 Sb., ze dne 2. října 1991, o živnostenském podnikání. In: *Sbírka zákonů* 15.11. 1991, částka 87.

Zákon č. 549/1991 Sb., ze dne 5. prosince 1991, o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*, roč. 1991, částka 104.

Zákon č. 89/2012 Sb., ze dne 3.2.2012, Občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů*, roč. 2012, částka 33.

Zákon č. 182/2006 Sb., ze dne 30.3.2006, o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). In: *Sbírka zákonů*, roč. 2006, částka 62.

Zákon č. 90/2012 Sb., ze dne 25. ledna 2012, o obchodních společnostech a družstvech. In: *Sbírka zákonů*, 22. 3.2012, částka 34.

8 Přílohy

Příloha č. 1 – Další právní normy související s úpadkem podnikatelských subjektů

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů

Na území ČR podnikají i fyzické a právnické osoby ze zemí mimo EU, které se rovněž mohou dostat do úpadku. Řízení o úpadku s přeshraničním prvkem mimo EU upravuje v šesté části zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

Výše uvedený zákon v § 111 odst. 1 ZMPS přiznává pravomoc českým soudům a insolvenčnímu správci vést insolvenční řízení i v cizím státě mimo území EU, jestliže cizí stát přizná tomuto řízení účinky. Insolvenční správce je sice oprávněn vykonávat svou činnost a nakládat s dlužníkovým majetkem, ale jen podle předpisů platných ve třetím státě. odst. 2 téhož paragrafu ZMPS umožňuje zahájit insolvenční řízení na návrh věřitele, kterému vznikla za dlužníkem pohledávka při činnosti dlužníkovi provozovny. „*Nariženi Evropské parlamentu a Rady (EU) 2015/848 obsahuje řadu kolizních ustanovení, která odkazují v některých případech jen na právo členského státu. odst. 3 ZMPS zákona umožňuje používání těchto kolizních ustanovení i nad rámec nariženi.*“

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

„Nestanoví-li IZ jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení, použijí se pro insolvenční řízení a pro incidenční spory přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu týkající se sporného řízení.“⁹⁸

Na základě výše uvedeného lze OSŘ použít, jestliže IZ neobsahuje úpravu vlastní a není-li v rozporu se zásadami insolvenčního řízení. Jedná se tedy o vztah zákona obecného a zákona speciálního, přičemž aplikační přednost má ustanovení IZ před ustanovením OSŘ.

⁹⁸ § 7 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Členové statutárního orgánu mají nyní povinnost učinit všechny kroky vedoucí k odvrácení hrozícího úpadku společnosti a neznalost negativní finanční situace společnosti je neomlouvá. Odpovědnost členů je stanovena jako odpovědnost za porušení právních povinností při výkonu své funkce. V případě porušení těchto povinností může být jejich jednání posouzeno jako trestný čin způsobení úpadku podle § 224 trestního zákoníku.

Odnětím svobody bude pachatel potrestán, způsobí-li značnou škodu v případě že:

- „a) činí vydání hrubě nepřiměřená svým majetkovým poměrům,*
 - b) spravuje svůj majetek způsobem, který neodpovídá zákonem mu uloženým nebo smluvně převzatým povinnostem nebo je s nimi v hrubém nepoměru,*
 - c) užívá poskytnutý úvěr v rozporu nebo hrubém nepoměru s jeho účelem,*
 - d) poskytuje ze svého majetku půjčky nebo úvěry jiným osobám, ač to je v hrubém nepoměru k jeho majetkovým poměrům, nebo*
 - e) učiní nad rámec obvyklého podnikatelského rizika obchod nebo operaci, která nenáleží k jeho pravidelné podnikatelské činnosti nebo je v hrubém nepoměru k jeho majetkovým poměrům,*
- bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.*
- f) stejně bude potrestán, kdo, byť i z hrubé nedbalosti, přijme nový závazek nebo zřídí zástavu, ač ví, že je v úpadku, a tím zhorší postavení dosavadních věřitelů.“⁹⁹*

Pachatelům hrozí trest odnětí svobody až na tři léta, pokud svým jednáním zapříčiní značnou škodu, a jestliže způsobí škodu velkého rozsahu, mohou být odsouzeni na šest měsíců až pět let.

Odnětí svobody na šest měsíců rovněž hrozí i jednatelům a společníkům společnosti, pokud by svým jednáním mařili nebo hrubě ztěžovali výkon funkce insolvenčního správce, a tím ohrozili účel insolvenčního řízení jejich společnosti.¹⁰⁰

Za trestný čin se také považuje přijmutí, poskytnutí, příslib nebo slib majetkového či jiného prospěchu pro věřitele, insolvenčního správce, člena věřitelského výboru nebo zástupce věřitelů, který by byl v rozporu se zásady a pravidly insolvenčního řízení.¹⁰¹

⁹⁹ § 224 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹⁰⁰ § 225 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Příloha č. 2 - Proces zrušení společnosti s.r.o. nařízené ze strany společníků

		Zákonná lhůta
1.	Zrušení společnosti	
	O zrušení rozhodují společníci dohodou, nebo, určí-li tak společenská smlouva, rozhoduje valná hromada dle § 241/1 ZOK.	-
	Ke zrušení je vyžadována forma notářského zápisu.	-
	Dnem zrušení společnost vstupuje do likvidace.	-
2.	Jmenování likvidátora	
	Spolu se zrušením společnosti a vstupem do likvidace,	-
	Likvidátora volí jednatele společnosti, nebo, určí-li tak společenská smlouva, valná hromada (příp. soud).	-
3.	Společnost v likvidaci	
	Ke dni předcházejícímu dni vstupu do likvidace se vyhotovuje účetní závěrka.	-
	Likvidátor je povinen vyhotovit k prvnímu dni likvidace zahajovací rozvahu a soupis jmění společnosti.	-
	Nutno podat daňové tvrzení finančnímu úřadu – za část zdaňovacího období, která uplynula přede dnem jejího vstupu do likvidace (§ 240c daňového řádu)	Do 30 dnů od vstupu do likvidace.
	Likvidátor je povinen zapsat likvidaci do OR (často provádí přímo notář, který sepisoval rozhodnutí o zrušení spol.)	Bez zbytečného odkladu.
	Likvidátor je povinen informovat o likvidaci všechny známé věřitele a neznámé vyzvat oznámením v obchodním věstníku k přihlášení svých pohledávek do likvidace.	Bez zbytečného odkladu.
	Oznámení v obchodním věstníku musí vyjít opakovaně, alespoň dvakrát s dvoutýdenním odstupem.	Bez zbytečného odkladu dvakrát s dvoutýdenním odstupem.
	V oznámení likvidátor určí lhůtu k přihlášení, nesmí být kratší než tři měsíce po zveřejnění druhého oznámení.	Nejméně 3 měsíce od zveřejnění druhého oznámení.
	Zpeněžení likvidační podstaty – stěžejním úkolem likvidátora je rozprodat veškerý majetek společnosti a peněžní prostředky z tohoto prodeje získané použít na úhradu závazků společnosti (Likvidátor tedy provede ocenění majetku na cenu obvyklou a zajistí jeho prodej, přičemž by měl být schopen doložit, jakým způsobem dospěl k vyčíslení prodejní ceny každé jednotlivé položky majetkové podstaty. Vhodným způsobem, jak zajistit ocenění majetku, je zadání vypracování znaleckého posudku znalci.)	-
	Archivace dokumentů – povinnost neprodleně po zrušení společnosti požádat příslušný státní oblastní archiv o zahájení výběru archiválií mimo skartační řízení dle § 11 zákona č. 499/2004 Sb.	Neprodleně.
4.	Ukončení likvidace a zánik společnosti	
	Poté, co likvidátor dokončí všechny likvidační úkony, sestaví konečnou zprávu o průběhu likvidace, popř. i návrh na použití	Až poté, co uplynula lhůta pro přihlášení

¹⁰¹ § 226 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

	likvidačního zůstatku.	věřitelů a pohledávky byly zaplacený, nebo na ně byla poskytnuta dostatečná jistota.
	K témuž dni také likvidátor uzavře účetní knihy a vyhotoví účetní závěrku.	-
	Ke dni následujícímu otevře znovu účty majetku a závazků, aby mohl zaúčtovat vypořádání daňové povinnosti a vyplacení podílu společníků na likvidačním zůstatku.	-
	Likvidátor předloží konečnou zprávu, návrh na rozdělení likvidačního zůstatku a účetní závěrku ke schválení tomu, kdo jej povolal do funkce.	-
	Do 15 dnů ode dne zpracování návrhu na použití likvidačního zůstatku je likvidovaná společnost povinna podat řádné daňové tvrzení – za část zdaňovacího období, která uplynula přede dnem zpracování tohoto návrhu dle § 240c daňového řádu.	Do 15 dnů ode dne zpracování návrhu na použití likvid. zůstatku.
	Vyplacení likvidačního zůstatku společníkům	Bez zbytečného odkladu po schválení návrhu na použití likvid. zůstatku.
	Souhlas správce daně s výmazem – likvidátor musí požádat správce daně, u něhož je společnost registrována, o souhlas s výmazem společnosti z OR dle § 238 daňového řádu. Správce daně zkontroluje, zda z vyplaceného podílu na likvid. zůstatku byla odvedena daň. Není-li o žádosti o souhlas s výmazem vydáno rozhodnutí do 2 měsíců ode dne jejího podání, má se za to, že byl souhlas udělen.	Nejvýše 2 měsíce od podání žádosti o souhlas.
	Použitím likvidačního zůstatku likvidace končí.	-
	Do třiceti dnů od skončení likvidace je likvidátor povinen podat návrh na výmaz.	Do 30 dnů od skončení likvidace.
	Výmazem společnosti z obchodního rejstříku společnost zaniká.	-

Zdroj: JUDr. Vladimíra Knoblochová, Zrušení společnosti s ručením omezeným s likvidací. Dostupné z WWW: <https://portal.pohoda.cz/zakon-a-pravo/legislativa-pro-podnikatele/zruseni-spolecnosti-s-rucenim-omezenym-s-likvidaci/>, vlastní zpracování, 2019

Příloha č. 3 – Anketa

Dobrý den, jmenuji se Monika Krahulcová a jsem studentkou navazujícího magisterského studia na Provozně ekonomické fakultě ČZU v Praze. Touto cestou bych Vás chtěla požádat o vyplnění ankety k diplomové práci na téma Úpadek podnikatele a možné způsoby řešení. Tato anketa se zaměřuje na znalost občanů o úpadku podnikatelských subjektů a na jeho nejčastější příčiny vzniku. Otázky jsou sestaveny zcela anonymně, jejich odpovědi budou podkladem pouze pro účely mé diplomové práce. Předem děkuji za Váš čas.

1. Jaké znáte druhy úpadků podnikatelských subjektů? (lze zvolit více odpovědí)

- platební neshopnost
- předlužení
- hrozící úpadek

2. Jaké znáte způsoby řešení úpadků? (lze zvolit více odpovědí)

- reorganizace
- oddlužení
- konkurs

3. Jaká je dle Vašeho názoru nejčastější příčina vzniku úpadku podnikatelských subjektů?

- nepovedený podnikatelský záměr
- nezodpovědné jednání statutárních orgánů
- nevhodné ekonomické prostředí
- nízký základní kapitál
- jiný důvod, napište jaký:.....
.....

4. Setkal/a jste se ve svém okolí s úpadkem podnikatelského subjektu?

- ano
- ne

5. Pokud jste odpověděl/a na předchozí otázku ano, o jaký druh podnikatelské osoby se jednalo?

- odpověděl/a jsem na předchozí otázku ne
- fyzickou osobu podnikající na základě živnostenského oprávnění či na základě jiného, než živnostenského zákona
- akciovou společnost
- společnost s ručením omezeným
- veřejnou obchodní společnost
- komanditní společnost
- družstvo
- nevím

6. Kde byste hledal/a informace o jednotlivých insolvenčních řízeních?

- evidenci úpadců
- insolvenčním rejstříku
- seznamu insolvenčních správců
- jinde, napište kde:.....

7. Využil/a jste někdy služeb finančního poradce?

- ano
- ne

Pokud jste odpověděl/a ano sdělte, s čím jste potřeboval/a poradit:

.....
.....

8. Jste?

- muž
- žena

9. Jaké je Vaše ekonomické postavení?

- student
- zaměstnanec
- podnikatel
- současně nezaměstnaný

10. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- základní
- výuční list
- vyučen s maturitou
- středoškolské s maturitou
- vysokoškolské

11. Do jaké věkové kategorie patříte?

- 16 až 25
- 26 až 50
- 51 a více